

Strategia Rozwoju Miasta Jastrzębie-Zdrój do roku 2020

Diagnoza strategiczna

Jastrzębie-Zdrój, 2013 r.

Spis treści

1. Uwarunkowania lokalizacyjne i historyczne miasta	5
2. Warunki geograficzne i zagospodarowanie przestrzenne	7
3. Potencjał demograficzny.....	13
4. Bezpieczeństwo	17
5. Przemysł i potencjał gospodarczy	21
6. Rynek pracy	27
7. Wynagrodzenia.....	29
8. Bezrobocie i pomoc społeczna	31
9. Opieka społeczna i ochrona zdrowia.....	35
10. Oświata i kultura	37
11. Sport.....	45
12. Atrakcyjność turystyczna	49
13. Infrastruktura komunikacyjna i techniczna.....	51
14. Infrastruktura mieszkaniowa	55
15. Aktywność lokalna.....	59
16. Budżet samorządowy i inwestycje	65
Spis tabel.....	71
Spis wykresów	71

1. Uwarunkowania lokalizacyjne i historyczne miasta

Jastrzębie-Zdrój zajmuje powierzchnię 8 533 ha. Położone jest w południowej części województwa śląskiego, w podregionie rybnickim, około 370 km od Warszawy, 55 km od Katowic, przy drodze wojewódzkiej nr 933 Racibórz - Jastrzębie-Zdrój – Pszczyna - Oświęcim, 10 km od drogi krajowej nr 81 Katowice-Wiśła. W bezpośrednim sąsiedztwie miasta znajdować się będzie zjazd z budowanej autostrady A1. Jastrzębie-Zdrój leży niedaleko granicy państwa z Republiką Czeską. Wg Statutu Miasta jego jednostkami pomocniczymi są osiedla (Barbary, Arki Bożka, Bogoczowiec, Chrobrego, Gwarków, Morcinka, Pionierów, Jastrzębie Górne i Dolne, Przyjaźń, Staszica, Tuwima, 1000-lecia Szeroka, Zdrój, Żłote Łany, Zofiówka), a także sołectwa (Bzie, Borynia, Moszczenica, Skrzeczkowice, Ruptawa, Szeroka). Jastrzębie-Zdrój, jako miasto na prawach powiatu, stanowi odrębną jednostkę statystyczną na poziomie NUTS 4 (*Nomenclature of Units for Territorial Statistics*).

Pod względem geograficznym miasto położone jest w południowej części Wyżyny Śląskiej, na Płaskowyżu Rybnickim, oddzielającym Kotlinę Raciborską od Kotliny Oświęcimskiej. Obszar płaskowyżu odznacza się urozmaiconą, pagórkowatą rzeźbą terenu. Miasto posiada również bardzo dobre połączenie komunikacyjne i niewielką odległość od popularnych miejscowości wypoczynkowych w Beskidach, co dla mieszkańców Jastrzębia-Zdroju oraz osób odwiedzających miasto stanowi istotny element przemawiający za jego atrakcyjnością. Prawa miejskie Jastrzębie otrzymało stosunkowo niedawno, bo w 1963 roku (w 2013 r. obchodzi jubileusz 50-lecia nadania praw miejskich). Sama miejscowość, funkcjonująca w okresie kolonizacji na prawie magdeburskim pod nazwą Hermansdorf, istnieje jednak dużo dłużej. Rozwój Jastrzębia związany był ściśle z odkryciem źródeł solankowych i powstaniem uzdrowiska. W 1862r. został otwarty Dom Zdrojowy zlokalizowany w Parku Zdrojowym, którego rozwój przerwał wybuch II Wojny Światowej. Obecny, przemysłowy charakter, miasto zawdzięcza intensywnym badaniom geologicznym prowadzonym od 1951 roku, w wyniku których odkryto bogate złoża węgla kamiennego. W roku 1962 oddano do użytku pierwszą z kopalń (kolejne 4 do 1974 r.), a istniejące wciąż uzdrowisko stopniowo zaczęło podupadać. Obecnie jednak, w wyniku reformy górnictwa i dobrych warunków do inwestowania, miasto

zmienia swoje oblicze i rozwijają się w nim nowe branże, takie jak produkcja artykułów spożywczych, materiałów budowlanych, przetwórstwo tworzyw sztucznych.

2. Warunki geograficzne i zagospodarowanie przestrzenne

Z uwagi na specyficzny, górniczy charakter Jastrzębia-Zdroju, obszar miasta nie jest szczególnie istotny z punktu widzenia powiązań przyrodniczych w skali kraju czy nawet regionu. Znajduje się poza krajowymi sieciami ekologicznymi ECONET oraz Natura 2000.

Jastrzębie-Zdrój położone jest na Płaskowyżu Rybnickim, na styku odmiennych krajobrazowo jednostek fizyczno-geograficznych, przez co ukształtowanie terenu jest znacząco różne w południowej (gdzie występują liczne sieci rzeczne, bogate urzeźbienie form krajobrazu, zróżnicowanie wysokości względnej oraz szereg gatunków roślin i zwierząt podlegających ochronie prawnej lub rzadkich) i północnej części miasta, którą tworzą głównie obszary zurbanizowane oraz przekształcone przez działalność górniczą. Część zachodnia miasta opada tarasowo w kierunku doliny Olzy, a w części wschodniej przechodzi w krajobraz szeroki i płaski, opadający do doliny Wisły. Większa część miasta leży na terenie pagórkowatym o przebiegu równoleżnikowym, na wyniesieniach nie przekraczających 290 m n.p.m.

Centrum miasta zbudowane zostało na miejscu pól uprawnych, łąk i stawów hodowlanych często oddzielonych jarami i lasami. Pozostałości takiego krajobrazu w centrum zachowały się m.in. przy ul. Cieszyńskiej, gdzie znajduje się Ośrodek Wypoczynku Niedzielnego. Na terenie miasta istnieje również cenny Park Zdrojowy z ponad 70 gatunkami drzew. Zachowały się także fragmenty lasów, w tym lasy Kyndra (181 ha) i Pastuszyniec (na terenie miasta 47 ha), będące niegdyś częścią lasów beskidzkich. Prócz tych dwóch, w mieście znajdują się jeszcze zwarte kompleksy leśne: Białoszek (110 ha), Dębina (48 ha) i Ruptawiec (36 ha). Kompleksy leśne zajmują w sumie ok. 8% obszaru miasta. Na ogólną powierzchnię 623 ha - 314 ha, to lasy Skarbu Państwa, w tym 297 ha administrowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Rybnik. Pozostałe 309 ha stanowią: lasy prywatne (230 ha), komunalne - miejskie (49 ha) oraz innych osób prawnych (30 ha). Zdecydowana większość lasów nie przedstawia większych walorów przyrodniczych. Jednak niektóre fragmenty zachowały się w stanie zbliżonym do naturalnego. W wielu miejscach istnieją również zalesione jary, a także aleje dębowe – fragmenty dawnych traktów. W Jastrzębiu-Zdroju znajdują się 23 pomniki przyrody.

Jastrzębie-Zdrój leży w obrębie podsudeckiej dzielnicy klimatycznej - klimat charakteryzuje się dużą zmiennością, na co znaczny wpływ ma bliskość Bramy Morawskiej oraz zalesionego kompleksu Beskidu Śląskiego i lasów rybnicko-pszczyńskich. W Jastrzębiu-Zdroju głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza są elektrociepłownie: „Zofiówka” i „Moszczenica”, wykorzystujące jako paliwo miąż węglowy oraz gaz pochodzący z odmetanowania kopalń, Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. – KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” oraz indywidualne kotłownie. Choć od kilku lat zauważalnie spadają wielkości zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego substancjami toksycznymi pochodzącymi z rodzimych źródeł, jednak za istotny należy uznać udział zanieczyszczeń pochodzących z Republiki Czeskiej, szczególnie w zakresie NO₂ (dominuje napływ głównie ze strony Detmarovic).

W mieście swoje źródła ma 8 rzek i cieków wodnych: Jastrzębianka, Ruptawka, Gmyrdek, Pszczyńska, Pająkówka, Bzianka, Dębinka i Cisówka. Przez Jastrzębie-Zdrój przebiega także dział wodny I rzędu Wisła – Odra. Zbiorniki wodne znajdujące się na obszarze miasta są głównie pochodzenia przemysłowego – wypełnione wodą zapadliska górnicze, a także osadnie wód dołowych i poflotacyjnych. Część z nich została zagospodarowana na stawy rybne, w których żyją gatunki ryb, takich jak np. karp, karaś, lin, wzdregę, szczupak, sandacz i ukleja. Oprócz nich, na powierzchni ok. 23 ha, założone zostały, głównie przez rolników, hodowlane stawy rybne.

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód przepływających przez miasto są ścieki bytowe, komunalne, przemysłowe i wody opadowe. Największy udział w zanieczyszczeniu wód mają te pierwsze. Są one oczyszczane w oczyszczalniach ścieków funkcjonujących na terenie miasta (obecnie dwie oczyszczalnie: „Ruptawa” i „Dolna”). Do oczyszczalni tych spływa poprzez system kolektorów około 83% wytworzonych ścieków. Pozostałe ścieki częściowo oczyszczane są w indywidualnych systemach oczyszczania ścieków (oczyszczalnie przydomowe), gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych lub odprowadzane są bezpośrednio do środowiska (stanowiąc zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych).

Miejską faunę charakteryzuje występowanie pospolitych gatunków zwierząt, takich jak jeże i wiewiórki, a także ptaki gnieźdzące się: sroki, sójki, dzięcioły pstre, sierpówki, kawki, kosy, szpaki oraz bażanty, a okresowo jasiołuszki, gawrony i kukułki. Poza terenami miejskich osiedli i ich otoczenia można zaś spotkać: zające, lisy, sarny, ptaki gnieźdzące się: czajki,

sieweczki (na terenach zdegradowanych przez przemysł), łyski, krzyżówki, perkozy dwuczube, perkozy zauszniaki, łabędzie nieme, jastrzębie oraz pustułki. Zanikającym gatunkiem są dzierlatki. W czystych wodach i w ich pobliżu żyją płazy: traszka zwyczajna, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna i kumak górski oraz gady: jaszczurka zwinka, padalec zwyczajny i zaskroniec zwyczajny. W mieście występują również gatunki ginące, uznane za zagrożone na terenie Górnego Śląska. Są to ptaki: brzegówka, dzięcioł zielonosiwy, kłaskawka, pleszka, pokłaskwa, potrzyszcz, świerszczak, turkawka, zimorodek i błotniak stawowy oraz ssaki: orzesznica, wiewiórka i gronostaj.

Budowa osiedli i rozpoczęcie wydobywania węgla kamiennego, a co za tym idzie powstawanie i powiększanie się osadników i hałd, sprawiły, że środowisko przyrodnicze Jastrzębia-Zdroju znacznie straciło na jakości. Na skutek prac geologicznych, a następnie budowy kopalń i intensywnej eksploatacji wysokiej jakości węgla koksującego, doszło do naruszenia struktury i równowagi środowiska naturalnego człowieka oraz utraty przez miasto walorów uzdrowiskowych. Na terenie miasta duża część powierzchni zajęta jest pod składowiska odpadów górniczych (ok. 230 ha), trzy z nich o łącznej powierzchni 189 ha (Pochwacie, Borynia-Jar, Kościelnik) są w dalszym ciągu eksploatowane. Tylko dzielnice takie jak np. Ruptawa i Bzie Zameckie nie zostały uprzemysłowione, ani silnie zurbanizowane i są atrakcyjnym miejscem do wypoczynku i rekreacji. Na terenie miasta Jastrzębia-Zdroju stale prowadzony jest monitoring różnych elementów środowiska. Działania władz nastawione są na ograniczenie negatywnego wpływu głównie górnictwa węgla kamiennego na tereny przyległe do kopalń oraz na teren całego miasta.

Na terenie miasta Jastrzębie-Zdrój zostały wyznaczone następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- Strefa S01 - Bzie Górne - folwark przy ul. Rolniczej,
- Strefa S02 - Bzie Zameckie - cmentarz przy ul. Cichej,
- Strefa S03 - Bzie Zameckie - dwór obronny przy ul. Klubowej,
- Strefa S04 - Borynia - pałac przy ul. Zamkowej,
- Strefa S05 - Borynia - Folwark i zespół zabudowy mieszkaniowej przy ul. Powstańców Śląskich,
- Strefa S06 - Jastrzębie Górne - Kościół Św. Katarzyny przy ul. św. Katarzyny,

- Strefa S07 - Jastrzębie-Zdrój - stare uzdrowisko przy ul. 1 Maja,
- Strefa S08 - Moszczenica - Kościół Matki Boskiej Różańcowej przy ul. Kościelnej,
- Strefa S09 - Moszczenica - Zespół zabudowy mieszkaniowej przy ul. Armii Krajowej,
- Strefa S01 - Ruptawa – Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, ul. ks. E. Płonki,
- Strefa S11 - Ruptawa - Kościół ewangelicko-augsburski przy ul. Cieszyńskiej,
- Strefa S12 - Szeroka - Kościół Wszystkich Świętych oraz folwark przy ul. Gagarina.

Na terenie Miasta Jastrzębie-Zdrój znajdują się również zabytki, które zostały wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Prezentuje je poniższa tabela.

Tabela 1 Zabytki Jastrzębia-Zdroju w rejestrze Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków

Lp.	Adres	Obiekt	numer rejestru zabytków, data wpisu
1.	Jastrzębie-Zdrój Borynia ulica Zamkowa 5	Pałac z XVIII wieku, klasycystyczny. Granice obejmują całość obiektu i najbliższe otoczenie.	A/565/66 5 II 1966
2.	Jastrzębie-Zdrój Szeroka ulica Powstańców Śl.	Kościół parafialny pod wezwaniem Wszystkich Świętych z XVIII/XIX wieku barokowo-klasycystyczny. Granice obejmują całość obiektu i najbliższe otoczenie.	A/571/66 5 II 1966
3.	Jastrzębie-Zdrój Szeroka ulica Powstańców Śl.	Kapliczka przydrożna z XVIII wieku, późnobarokowa z elementami klasycystycznymi.	A/572/66 5 II 1966
4.	Jastrzębie-Zdrój Jastrzębie Górne ulica św. Katarzyny	Kościół parafialny pod wezwaniem świętej Katarzyny z XIX wieku, barokowo-klasycystyczny. Granice obejmują całość obiektu w ramach ogrodzenia i wyposażenie wnętrza.	A/737/66 5 VIII 1966
5.	Jastrzębie-Zdrój ulica księdza biskupa Bednorza 1A	Kościół parafialny pod wezwaniem świętej Barbary z XVII wieku, przeniesiony z Wodzisławia Śląskiego Jedłownika. Granice obejmują całość obiektu w ramach ogrodzenia i wyposażenie wnętrza.	A/738/666 5 VIII 1966
6.	Jastrzębie-Zdrój Bzie Zameckie ulica Zamkowa	Dwór obronny z XVII wieku, późnorenesansowy. Granice obejmują całość obiektu i resztki dawnego założenia parkowego.	A/736/66 5 VIII 1966
7.	Jastrzębie-Zdrój ulica 1 Maja 32	Budynek Sądu Rejonowego, wzniesiony na początku XX w., bez wyraźnych cech stylowych. Granice ochrony obejmują cały budynek.	A/1468/92 23 VI 1992

8.	Jastrzębie-Zdrój ulica 1 Maja i Witczaka	Zespół uzdrowiskowy, którego integralnymi elementami są: Park zdrojowy z elementami małej architektury oraz budynkami: 1. dom zdrojowy (ulica Witczaka 5) 2. Łazienki II (ulica Witczaka 3) 3. Łazienki I (ulica Witczaka 4) 4. budynek mieszkalny, tzw. Masnówka (ulica Witczaka 3A) 5. klasztor (ulica 1 Maja 34A) 6. dom uzdrowiskowy (obecnie kościół parafialny pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa i dom parafialny) – ulica 1 Maja 36 7. szpital (ulica 1 Maja 34) 8. pijalnia wód 9. muszla koncertowa 10. działka po dawnym sanatorium Górnik 11. Zespół uzdrowiskowy założony został około 1860 roku przez hrabiego Feliksa Königsdorffa. Granice ochrony obejmują cały teren parku w ramach działek wymienionych w decyzji.	A/1524/93 30 IV 1993
9.	Jastrzębie-Zdrój ulica 1 Maja 49	Budynek sanatorium <i>Dąbrówka</i> (obecnie hotel <i>Dąbrówka</i>) oraz jego najbliższe otoczenie w ramach działki.	A/149/05 16 VIII 2005
10.	Jastrzębie-Zdrój ul. Cicha/Świerczewskiego	Rzeźba św. Jana Nepomucena z XVIII wieku, wykonana z piaskowca	B/205/11 25 II 2011

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach

Co zaś tyczy się dalszego rozwoju obszaru miasta, w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Jastrzębie-Zdrój wyznaczono następujące kierunki polityki przestrzennej:

- Zahamowanie rozpraszania zabudowy na terenach rolniczych o charakterze podmiejskim i wiejskim** oraz kształtowania się nadmiernie wydłużonych pasm zabudowy wzdłuż dróg.
- Zachowanie w kształtujących się pasmowych układach zabudowy korytarzy terenów otwartych, umożliwiających lokalizację dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz zapewnienie powiązań ekologicznych pomiędzy terenami otwartymi.** Powinno to doprowadzić do ukształtowania się różnej wielkości, relatywnie zwartych przestrzennie, gniazdowych zespołów zabudowy.

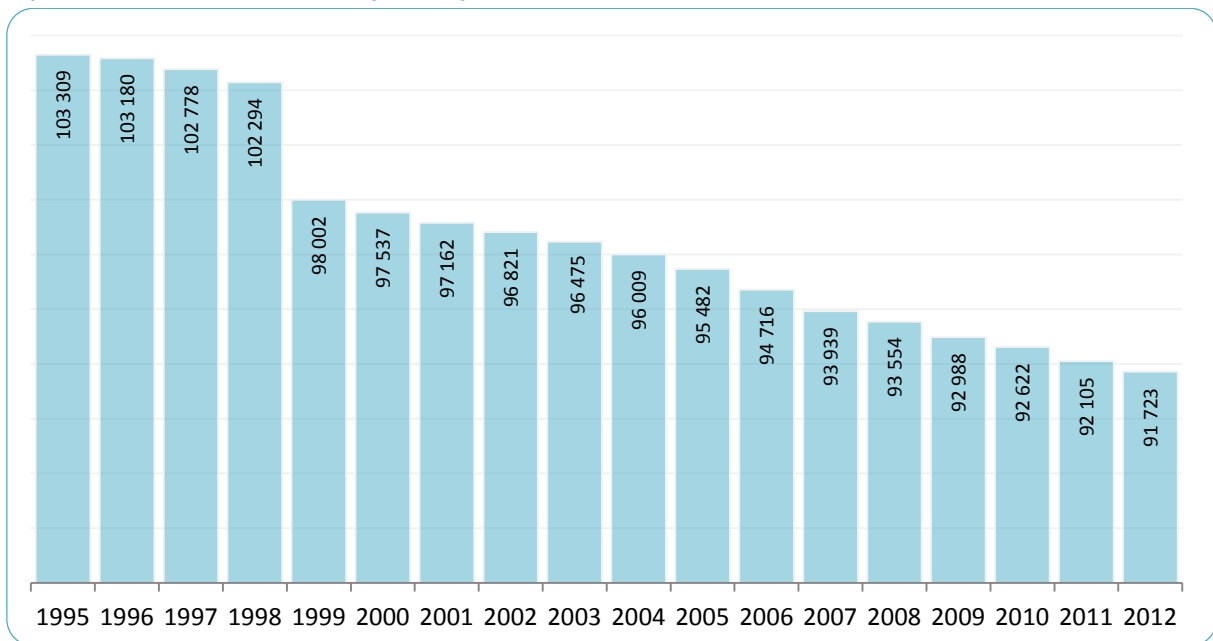
3. **Rewitalizacja i humanizacja zespołów zabudowy w obrębie strefy Centrum**, z dominacją zabudowy osiedlowej wielorodzinnej, oraz wobec osiedli peryferyjnych, zlokalizowanych w sąsiedztwie kopalń węgla kamiennego, w ramach Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich.
4. **Kształtowanie sieci lokalnych (osiedlowych lub wspólnych dla kilku osiedli) przestrzeni publicznych, niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania tychże zespołów zabudowy.** Podstawowym problemem Jastrzębia-Zdroju jest fakt, że istniejąca struktura funkcjonalno – przestrzenna śródmiejskiej części Jastrzębia-Zdroju, uniemożliwia ukształtowanie jednej, centralnej, wspólnej przestrzeni publicznej, cechującej się wszystkimi nieodzownymi dla niej atrybutami (centralne położenie, odpowiednio duża powierzchnia, koncentracja usług o znaczeniu ogólnomiejskim, powszechna akceptacja znaczenia takiego miejsca).
5. **Rewitalizacja terenów poprzemysłowych zlikwidowanej kopalni „Moszczenica”,** zakładając ukształtowanie z izolowanego dotychczas obszaru kopalni nowej usługowo – produkcyjnej części miasta.

W studium określono kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta zapewniające możliwość lokalizacji działalności usługowych i produkcyjnych w szeregu innych rejonach miasta, w szczególności położonych w sąsiedztwie planowanej drogi głównej południowej oraz w obrębie specjalnych stref ekonomicznych. Ponadto, zakłada się możliwość realizacji nieuciążliwych działalności usługowych lub produkcyjnych w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej pod warunkiem dysponowania przez inwestora odpowiedniej wielkości terenem.

3. Potencjał demograficzny

Według danych GUS liczba mieszkańców Jastrzębia-Zdroju na koniec grudnia 2012 r. wyniosła 91 723 (faktyczne miejsce zamieszkania). Liczba ludności w mieście systematycznie i dynamicznie spada. W 1995 roku miasto zamieszkiwało 103 309 mieszkańców. Oznacza to, że w przeciągu ostatnich 17 lat liczba mieszkańców miasta spadła o 11 586 osób.

Wykres 1 Liczba mieszkańców Jastrzębia-Zdroju w latach 1995-2012

Źródło: GUS

Przyczyną stałego spadku ludności miasta Jastrzębie-Zdrój jest ujemny bilans migracji mieszkańców, ponieważ miasto notuje stały dodatni przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w danym okresie). W latach 1995 – 2012 Jastrzębie-Zdrój zanotowało przyrost naturalny ponad 6 tys. osób, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Przyrost naturalny Jastrzębia-Zdroju w latach 1995-2012

rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	saldo
ogółem	718	688	627	541	385	406	303	324	256	+ 6 539
rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
ogółem	268	264	276	314	362	257	276	183	91	

Źródło: GUS

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w Jastrzębiu-Zdroju jest ujemne i w 2011 roku wyniosło -7,58. Bilans migracji w latach 1995 – 2012 jest również zdecydowanie ujemny (więcej osób dokonuje wymeldowania, niż melduje się w Referacie Ewidencji Ludności Urzędu Miasta Jastrzębie-Zdrój). Na przestrzeni tych lat bilans migracji (osoby meldujące się odjąć osoby, które dokonały wymeldowania) wynosi (minus) 14 496 osób. Saldo migracji dla Jastrzębia-Zdroju przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3 Saldo migracji miasta Jastrzębie-Zdrój w latach 1998-2012

rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ogółem	-799	-876	-955	-1 092	-1 044	-836	-714	-717	-707
rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	saldo
ogółem	-904	-709	-990	-1 072	-855	-724	-802	-700	-14 496

Źródło: GUS

Analiza danych dotyczących struktury wieku mieszkańców Jastrzębia-Zdroju wskazuje przewagę osób będących w wieku od 40 do 44 lat (8,2 % populacji miasta). Są to z pewnością osoby z tzw. wyżu demograficznego lat 70 w Jastrzębiu-Zdroju.

Struktura wieku mieszkańców Jastrzębia-Zdroju wykazuje zbliżone tendencje w porównaniu do otoczenia (podregion, województwo, kraj). Zauważalny jest niższy niż w województwie śląskim odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym, natomiast odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest wyższy od wskaźnika wojewódzkiego i krajowego (co koreluje z dodatnim saldem).

Poza tendencją systematycznego i dynamicznego spadku liczby mieszkańców miasta, widać też wyraźnie zjawisko „starzenia się” lokalnej społeczności. Z roku na rok wzrasta w mieście odsetek ludności w wieku nieprodukcyjnym w porównaniu do osób w wieku produkcyjnym. Podczas gdy w roku 2009 ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym stanowiła 54,6%, w roku 2011 procent ten wyniósł już 58,2. Ten tzw. wskaźnik obciążenia demograficznego dla Jastrzębia-Zdroju jest mniej korzystny w porównaniu do wskaźnika z podregionu rybnickiego, województwa i kraju. Strukturę ludności Jastrzębia-Zdroju według „produktywności wieku” w 2012 roku na tle podregionu, województwa i kraju przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 4 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w 2012 r. - porównanie

Ludność w %	Jastrzębie-Zdrój	podregion rybnicki*	województwo śląskie	Polska
wiek przedprodukcyjny (0-17lat)	18,3 %	18,1%	17%	18,3%
wiek produkcyjny (18-59/64 lata)	62,5 %	64,7%	64,3%	63,9%
wiek poprodukcyjny (60/65 i więcej lat)	19,1 %	17,3%	18,7%	17,8%
* powiaty ziemskie: raciborski, rybnicki, wodzisławski oraz miasta na prawach powiatu: Żory, Rybnik, Jastrzębie-Zdrój				

Źródło: GUS

4. Bezpieczeństwo

Do podstawowych zbiorowych potrzeb społecznych tworzących warunki rozwoju i funkcjonowania lokalnej społeczności należą bezpieczeństwo, porządek i ład publiczny. Jednym ze zjawisk społecznych, które podobnie jak większość miast, dotyczą również Jastrzębie-Zdrój, jest jednak występująca przestępczość.

Poziom zagrożenia przestępczością jest wartością zmienną, której struktura i dynamika zależy od wielu czynników. Istotna jest tu natychmiastowa reakcja na wszelkiego rodzaju nowe trendy przestępcze oraz sprawdzone postępowanie w przypadku znanych już kategorii przestępstw. Poniżej przedstawiono najważniejsze, najbardziej istotne kategorie przestępczości, obrazujące wyniki uzyskane na terenie miasta Jastrzębie-Zdrój, ze szczególnym uwzględnieniem przestępczości nieletnich.

Tabela 5 Przestępstwa w Jastrzębiu-Zdroju w latach 2008 – 2012 (w tym czyny nieletnich)

Rok	2008		2009		2010		2011		2012	
	ogółem	nieletni	ogółem	nieletni	ogółem	nieletni	ogółem	nieletni	ogółem	nieletni
Kradzieże	512	26	511	21	506	18	572	16	453	19
Kradzieże z włamaniem	336	42	379	67	362	13	366	13	349	32
Rozboje	41	9	49	11	59	11	40	17	31	7
Uszkodzenia ciała	44	10	51	13	51	6	40	9	40	9
Pobicia	53	8	56	13	75	28	47	12	28	4
Zniszczenie mienia	228	12	296	9	258	9	279	7	243	14

Przestępstwa narkotykowe	149	31	173	72	190	20	163	36	251	143
Oszustwa	29	0	50	1	247	0	56	0	91	1
Nietrzeźwi kierujący	368	1	332	1	320	0	290	1	198	0
Przeciwko funkcjonariuszom	101	10	105	14	114	12	114	12	128	10

Źródło: Komenda Miejska Policji w Jastrzębiu-Zdroju

Jak wynika z powyższego zestawienia najczęściej popełnianych przestępstw dotyczy kradzieży oraz kradzieży połączonych z włamaniem. Tendencja ta nie zmienia się od lat, choć w roku 2012 po raz pierwszy od pięciu lat zanotowano spadek popełnianych kradzieży. Zmalała również ilość pobić (w tym wśród młodzieży), jak również ilość nietrzeźwych kierujących na drogach miasta, co jest związane zarówno z rosnącą świadomością społeczeństwa na temat bezpieczeństwa, jak i działaniami policji w tym obszarze. W ostatnich latach największym, bo stale pogłębiającym się problemem, staje się przestępczość narkotykowa. Dotyczy ona w coraz większym stopniu nieletnich (jest to zdecydowanie najczęściej popełniane przestępstwo w tej grupie). Stanowi to z pewnością bardzo alarmujący symptom. Najczęstszymi miejscami ich dystrybucji są klatki schodowe niektórych bloków, dyskoteki, kompleksy handlowe czy szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne. Niepokojącym zjawiskiem jest również wzrost popełnianych różnego rodzaju oszustw, jak i przestępstw przeciwko funkcjonariuszom.

Ważnym aspektem w kontekście bezpieczeństwa mieszkańców jest również występowanie niebezpiecznych zdarzeń drogowych. Na liczbę zdarzeń drogowych oraz ich negatywnych skutków istotnie wpływa jakość infrastruktury drogowej, dostosowanie układu komunikacyjnego do zagrożeń oraz skuteczne działania policji. W tym zakresie, dla poprawy bezpieczeństwa na jastrzębskich drogach, policja systematycznie monitoruje stan bezpieczeństwa, skutecznie ograniczając przestępstwa i wykroczenia popełniane przez uczestników ruchu drogowego.

Poniżej zaprezentowano dynamikę występowania niebezpiecznych zdarzeń drogowych w Jastrzębiu-Zdroju (dane za ostatnie 5 lat, od lipca 2008 r.).

Tabela 6 Zdarzenia drogowe w Jastrzębiu-Zdroju w latach 2008-2013

Rok wystąpienia zdarzenia	Liczba zdarzeń	Liczba wypadków	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba kolizji
2013 (stan na koniec VI 2013)	367	34	1	50	333
2012	751	97	3	112	654
2011	738	100	4	102	638
2010	842	103	0	112	739
2009	796	106	8	133	690
2008 (od VII do XII)	415	67	2	82	348

Źródło: Komenda Miejska Policji w Jastrzębiu-Zdroju

Z danych KMP w Jastrzębiu-Zdroju wynika, że największa ilość niebezpiecznych zdarzeń drogowych występuje na ulicach: Pszczyńskiej, Piłsudskiego i Cieszyńskiej. Są to jedne z głównych ulic biegnących przez miasto, na których ruch samochodowy jest największy. Zarówno liczba wypadków, jak i kolizji, na przestrzeni ostatnich lat nie podlega znacznym wahaniom (z wyjątkiem roku 2010, kiedy liczba kolizji była większa, ale z kolei nie odnotowano żadnych zabitych). Częstą przyczyną wypadków i kolizji jest niedostosowanie prędkości do warunków ruchu, brawura na drodze (agresja i wysoka ocena swoich umiejętności). Bardzo częstą przyczyną wypadków i kolizji jest też niewłaściwa i niedostateczna infrastruktura drogowa oraz alkohol i lekceważenie przepisów ruchu drogowego.

5. Przemysł i potencjał gospodarczy

Szczególną, charakterystyczną cechą gospodarki miasta jest dominacja przemysłu wydobywczego – górnictwa węgla kamiennego. W tym zakresie należy jednoznacznie wyeksponować dominujący podmiot gospodarczy, czyli Jastrzębską Spółkę Węglową S.A. która posiada siedzibę oraz prowadzi działalność w Jastrzębiu-Zdroju. JSW S.A. jest największym w Unii Europejskiej producentem węgla koksującego.

JSW S.A. została utworzona 1 kwietnia 1993 roku. W jej skład weszło siedem samodzielnie funkcjonujących przedsiębiorstw górniczych, które przekształcono w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. W 2011 r. Spółka zadebiutowała na giełdzie papierów wartościowych. Aktualnie w strukturach JSW S.A. znajdują się 4 kopalnie węgla kamiennego: Borynia-Zofiówka-Jastrzębie, Budryk, Krupiński i Pniówek, w których wydobywany jest węgiel koksowy i węgiel do celów energetycznych oraz Zakład Logistyki Materiałowej. Do większych spółek powiązanych kapitałowo z JSW S.A. należą: Koksownia Przyjaźń S.A., Kombinat Koksochemiczny „Zabrze” S.A., Wałbrzyskie Zakłady Koksownicze „Victoria” S.A., Spółka Energetyczna „Jastrzębie” S.A., Jastrzębskie Zakłady Remontowe Sp. z o.o., Jastrzębska Spółka Kolejowa Sp. z o.o. oraz Polski Koks S.A.

W 2012 r. w kopalniach JSW S.A. wydobyto 9,5 mln t węgla koksowego (w tym 7,7 mln t koksowego typu 35) oraz 4,0 mln t węgla do celów energetycznych. W 2012 roku w koksowniach należących do JSW S.A. wyprodukowano 3,8 mln t koksu. Załoga Jastrzębskiej Spółki Węglowej to obecnie 22678 osób (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.), z czego pod ziemią pracuje 18067 osób, natomiast na powierzchni 4611¹.

¹ Dane pozyskane z oficjalnej strony internetowej JSW S.A. (www.jsw.pl)

Tabela 7 Wskaźniki wyników finansowych Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A. (w mln zł)

	2008	2009	2010	2011*	2012
Przychody ze sprzedaży	7 646,1	4 470,1	7 288,9	9 376,8	8 821,0
Zysk brutto ze sprzedaży	2 057,3	152,5	2 562,0	3 409,7	2 435,2
Zysk netto	806,0	669,1	1 501,9	2 086,0	988,1

Źródło: Prospekt emisyjny JSW S.A. *dane przekształcone po korekcie

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. jest największym i cenionym pracodawcą w regionie. Spółka i firmy działające w ramach Grupy Kapitałowej odgrywają więc kluczową rolę w odniesieniu do stabilizacji społeczno-ekonomicznej dla dużej grupy mieszkańców Jastrzębia-Zdroju oraz szerzej – regionu. Kondycja ekonomiczna JSW S.A. mocno oddziałuje na sytuację społeczno-gospodarczą w mieście, w tym koreluje z lokalnym popytem wewnętrznym (a zatem ma wpływ na warunki działania innych podmiotów gospodarczych) oraz warunkami działania samorządu. To drugie odniesienie można obserwować także bezpośrednio – poprzez relację podatkową JSW S.A. z przychodami budżetu Miasta. Stąd dobre w ostatnich latach wyniki finansowe jastrzębskiej spółki wpływają pozytywnie na lokalną koniunkturę. Należy zaznaczyć, że w mieście operuje duża grupa firm, których działalność związana jest z bezpośrednią obsługą JSW S.A.

Tabela 8 Wyniki JSW S.A. w odniesieniu do dochodów miasta Jastrzębie-Zdrój (2008-2011, mln zł)

	2008	2009	2010	2011*	2012
Przychody ze sprzedaży i zysk Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A.					
Przychody ze sprzedaży	7 646,1	4 470,1	7 288,9	9 376,8	8 821,0
Zysk brutto ze sprzedaży	2 057,3	152,5	2 562,0	3 409,7	2 435,2
Zysk netto	806,0	669,1	1.501,9	2 086,0	988,1
Nabycie wartości niematerialnych i aktywów trwałych	1 124,2	941,5	782,2	1 291,0	1 829,5
Dochody budżetu Miasta Jastrzębie-Zdrój					
Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek od osób prawnych	4,3	10,6	14,1	22,6	bd
Wpływy z opłaty eksploatacyjnej od przedsiębiorstw górniczych węgla kamiennego	5,1	3,3	3,8	3,7	bd
*dane za I kwartał 2011 r.					

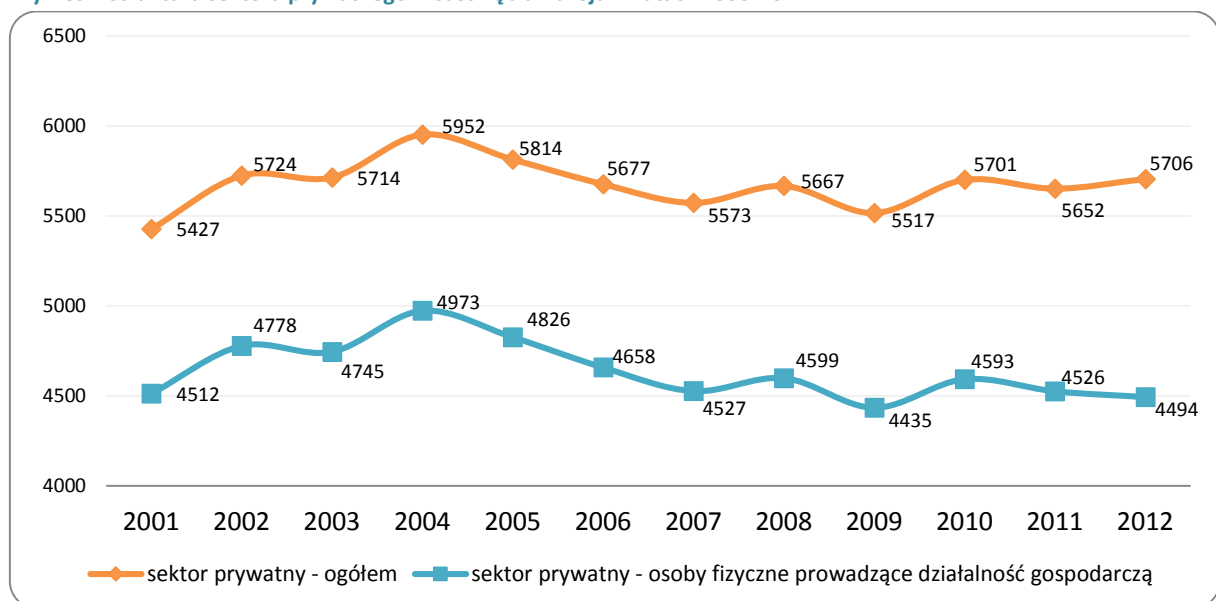
Źródło: Prospekt emisyjny JSW S.A., GUS

Ponadto w Sołectwie Bzie powstaje obecnie nowy szyb, który pozwoli dotrzeć do jednego z największych złóż węgla w Europie. Eksperci przewidują, że zasoby węgla wystarczą do 2100 roku, gdyż znajduje się tu 13 hektarów, tj. około 200 milionów ton węgla najlepszej jakości.

Poza obecnością podmiotów związanych z przemysłem węgla kamiennego miasto aktywnie działa w celu przyciągnięcia inwestycji z sektora produkcyjnego oraz wyspecjalizowanych usług. Zmiany te wspomaga usytuowanie w Jastrzębiu-Zdroju podstrefy Jastrzębsko-Żorskiej Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. Strefa posiada zdolność przyciągania inwestorów, jednakże miasto jest uzależnione od produkcji węgla i raczej będzie postrzegane jako miasto górnicze, co przekłada się na trudności w pozyskaniu dużego i ważnego inwestora spoza branży górniczej.

W zakresie przedsiębiorczości działają znaczące przedsiębiorstwa operujące w różnych branżach. Można wymienić tu Prymat Sp. z o.o., ELPLAST+ Sp. z o.o., Jastrzębskie Zakłady Remontowe Sp. z o.o., Centralne Laboratorium Pomiarowo-Badawcze Spółka z o.o., Spółka Energetyczna JASTRZĘBIE S.A., Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Górnictwo ROW-JAS Sp. z o.o.

Wykres 2 Struktura sektora prywatnego w Jastrzębiu-Zdroju w latach 1995-2012

Źródło: GUS

W Jastrzębiu-Zdroju 62% ludności czynnej zawodowo zatrudnionej jest w przemyśle i budownictwie. Biorąc pod uwagę wielkość zatrudnienia przedsiębiorstw, Jastrzębie-Zdrój należy do miast charakteryzujących się większym niż w otoczeniu odsetkiem średnich i dużych przedsiębiorstw. W Jastrzębiu-Zdroju odsetek przedsiębiorstw zatrudniających

powyżej 50 pracowników wynosi 1,45% ogółu, natomiast w podregionie rybnickim 0,98%, a w województwie śląskim tylko 0,95%.

Tabela 9 Podmioty gospodarcze według klas wielkości zatrudnienia stan na rok 2012

	Jastrzębie-Zdrój		podregion rybnicki		woj. śląskie	
	liczba	odsetek	liczba	odsetek	liczba	odsetek
ogółem	5 947	100%	49 143	100%	453 496	100%
0 – 9 pracowników	5 565	93,58%	46 406	94,43%	429 909	94,80%
10 – 49 pracowników	296	4,98%	2 257	4,59%	19 302	4,26%
50 – 249 pracowników	73	1,23%	430	0,87%	3 708	0,82%
250 – 999 pracowników	9	0,15%	42	0,09%	500	0,11%
1000 i więcej pracowników	4	0,07%	8	0,02%	77	0,02%

Źródło: GUS

Na kształt i wielkość lokalnego rynku pracy ma wpływ liczba podmiotów gospodarczych i osób w nich zatrudnionych. Szczególnie ważny dla rozwoju gospodarczego miasta jest rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, a wśród nich dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Poziom przedsiębiorczości w Jastrzębiu-Zdroju jest niestety niski. Aktywność gospodarza mieszkańców, biorąc pod uwagę liczbę zakładanych przez nich firm, jest najniższa w województwie śląskim.

Tabela 10 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON – porównanie, stan na 2012 r.

Obszar	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności
Jastrzębie-Zdrój	648	59	53
Katowice	1 434	119	70
Rybnik	950	70	54
Żory	856	70	56
Cieszyn	1 474	148	95

Wodzisław Śląski	812	80	52
podregion rybnicki	768	62	48
województwo śląskie	987	83	61
Polska	1 032	93	65

Źródło: GUS

Niechlubne, ostatnie spośród 65 polskich miast na prawach powiatu (stan na koniec 2012 roku) zajmuje miasto Jastrzębie-Zdrój w statystykach biorąc pod uwagę liczbę podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności. Miasto cechuje bardzo niska liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców, która wynosi 648. Dla porównania w woj. śląskim wynosi 987. Jednym z powodów są funkcjonujące na terenie miasta kopalnie węgla kamiennego, zaliczane do kategorii dużych przedsiębiorstw. Ponadto w 2012 r. zanotowano niski przyrost podmiotów gospodarki narodowej. W Jastrzębiu-Zdroju dynamika przyrostu podmiotów gospodarczych jest bardzo statyczna.

Na obszarze Jastrzębia-Zdroju funkcjonuje podstrefa jastrzębsko-żorska Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, która została utworzona w celu wsparcia i przyspieszenia procesów restrukturyzacyjnych oraz stworzenia nowych miejsc pracy w regionie katowickim. Na terenie miasta znajduje się też Jastrzębska Strefa Aktywności Gospodarczej. Powstała ona w lipcu 2000 roku w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której udziałowcami są miasto Jastrzębie-Zdrój oraz Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. Przedmiotem działalności JSAG sp. z o.o. było zagospodarowanie majątku poprodukcyjnego likwidowanych kopalń i terenów przemysłowych.

6. Rynek pracy

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Jastrzębiu-Zdroju na koniec I kwartału 2013 r. bez pracy pozostawało 3 995 bezrobotnych, z czego większość, bo 2 445 osób stanowiły kobiety. Stopa bezrobocia na koniec stycznia 2013 roku wyniosła 9,2.

Według danych GUS na koniec 2011 r. liczba pracujących mieszkańców Jastrzębia-Zdroju wyniosła 31,4 tys. (bez podmiotów zatrudniających do 9 osób). Stanowi to 34,1% populacji miasta wynoszącej w 2011 r. 92,1 tys. mieszkańców.

Występują znaczące dysproporcje na rynku pracy w kontekście równości szans kobiet i mężczyzn. Spośród pracujących aż 68% to mężczyźni, a 32% kobiety. Poziom aktywności zawodowej kobiet jest zatem znacznie niższy niż mężczyzn. Głównym czynnikiem wpływającym na dyskryminację kobiet na rynku pracy jest monokultura przemysłowa (górnictwo) oraz upadek gałęzi przemysłu wykorzystujących przede wszystkim zasób pracy kobiet (np. dziewiarstwo). W pewnej mierze trudniejsza sytuacja kobiet wynika z innych czynników jak np. tradycyjny śląski wzorzec rodziny z przypisanymi rolami kobiet (prowadzenie domu) i mężczyzn (praca zarobkowa), które nadal służą do uzasadniania asymetrycznego udziału kobiet i mężczyzn w rynku pracy².

Tabela 11 Pracujący w głównym miejscu pracy w Jastrzębiu-Zdroju wg płci w latach 1995-2003

Pracujący wg płci	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ogółem	39049	38431	37871	35221	31941	29435	29128	28539	28041
mężczyźni	26789	26194	25847	23323	20626	19046	18988	19043	19120
% ogółu	69	68	68	66	65	65	65	67	68
kobiety	12260	12237	12024	11898	11315	10389	10140	9 496	8 921
% ogółu	31	32	32	34	35	35	35	33	32

Dane bez uwzględnienia podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji, bez zatrudnionych poza granicami kraju, źródło: GUS.

² „Kobiety na rynku pracy w województwie śląskim. Informacja statystyczna”. Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach, Katowice, czerwiec 2009 r., str. 2.

Tabela 12 Pracujący w głównym miejscu pracy w Jastrzębiu-Zdroju wg płci w latach 2004-2011

Pracujący wg płci	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	28 704	30 255	30 768	30 653	31 290	29 921	30 414	31 385
mężczyźni	20 108	21 130	21 687	21 516	21 706	20 223	20 714	21 436
% ogółu	70	70	70	70	69	68	68	68
kobiety	8 596	9 125	9 081	9 137	9 584	9 698	9 700	9 949
% ogółu	30	30	30	30	31	32	32	32

Dane bez uwzględnienia podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji, bez zatrudnionych poza granicami kraju, źródło: GUS.

Tabela 13 Odsetek pracujących w Jastrzębiu-Zdroju z podziałem na płeć (1995-2011, średnia z okresu)

Odsetek pracujących mężczyzn	Odsetek pracujących kobiet
67,9%	32,1%

Źródło: opracowanie własne

W Jastrzębiu-Zdroju zauważalna jest duża zbieżność pomiędzy poziomem zatrudnienia w przemyśle i budownictwie a poziomem bezrobocia. Im wyższe zatrudnienie w przemyśle, tym niższy jest poziom bezrobocia wśród mieszkańców.

7. Wynagrodzenia

Jastrzębie-Zdrój należy do tych miast w Polsce, gdzie statystycznie zarabia się najwięcej. Zgodnie z danymi GUS przeciętne wynagrodzenie brutto w Jastrzębiu-Zdroju jest zdecydowanie wyższe niż np. w mieście stołecznym Warszawie.

Tabela 14 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej 2011 r.

Polska	100,0%
Powiat miasto Kraków	102,7%
Powiat miasto Płock	122,2%
Powiat miasto stołeczne Warszawa	136,2%
Powiat miasto Katowice	138,3%
Powiat lubiński	173,3%
Powiat miasto Jastrzębie-Zdrój	174,5%

Źródło: GUS

Statystyczne średnie zarobki mieszkańców Jastrzębia-Zdroju są więc bardzo wysokie (znacznie wyższe niż średnie wynagrodzenia w kraju). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na koniec 2011 roku w Jastrzębiu-Zdroju wyniosło 6 324,79 zł, podczas gdy w Polsce 3 625,21 zł. Jednocześnie w Warszawie średnie wynagrodzenie kształtowało się na poziomie 4 936,36 zł. W związku z charakterystyczną cechą gospodarki miasta, którą jest dominacja przemysłu wydobywczego, inną ważną informacją dotyczącą zarobków w Jastrzębiu-Zdroju są dane dotyczące wynagrodzeń w JSW S.A. Pracownik Spółki zarabiał w 2012 r. średnio 7 914,36 zł brutto miesięcznie (łącznie z wszelkiego rodzaju nagrodami rocznymi i premiami) i było to wynagrodzenie wyższe o 5,4% od średniego wynagrodzenia w roku 2011 (7 505,39 zł). Jednocześnie przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw (bez nagród z zysku) wyniosło w 2012 r., wg danych GUS, 3722,28 zł. Oznacza to, że średnia płaca w JSW S.A. jest ponad dwukrotnie wyższa niż przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w Polsce. Z kolei w latach 2000-2011 płace w JSW S.A. zwiększały się średnio o 7,6% rocznie, czyli znacznie powyżej inflacji, która wyniosła w tym okresie średnio 3,5% rocznie.

8. Bezrobocie i pomoc społeczna

Na koniec marca 2013 roku liczba bezrobotnych w Jastrzębiu-Zdroju wyniosła 3 995 osób, spośród których 1 550 (38,8%) stanowili mężczyźni, a 2 445 (61,2%) kobiety. Na przestrzeni lat od 2004 do 2008 roku, w Jastrzębiu-Zdroju systematycznie malała liczba bezrobotnych. Miało to związek zarówno z migracjami mieszkańców, jak i otwartym rynkiem pracy po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Tendencja ta została zatrzymana i od 2009 roku do dnia dzisiejszego liczba osób bezrobotnych kształtuje się na poziomie nieco poniżej 4 tys. osób.

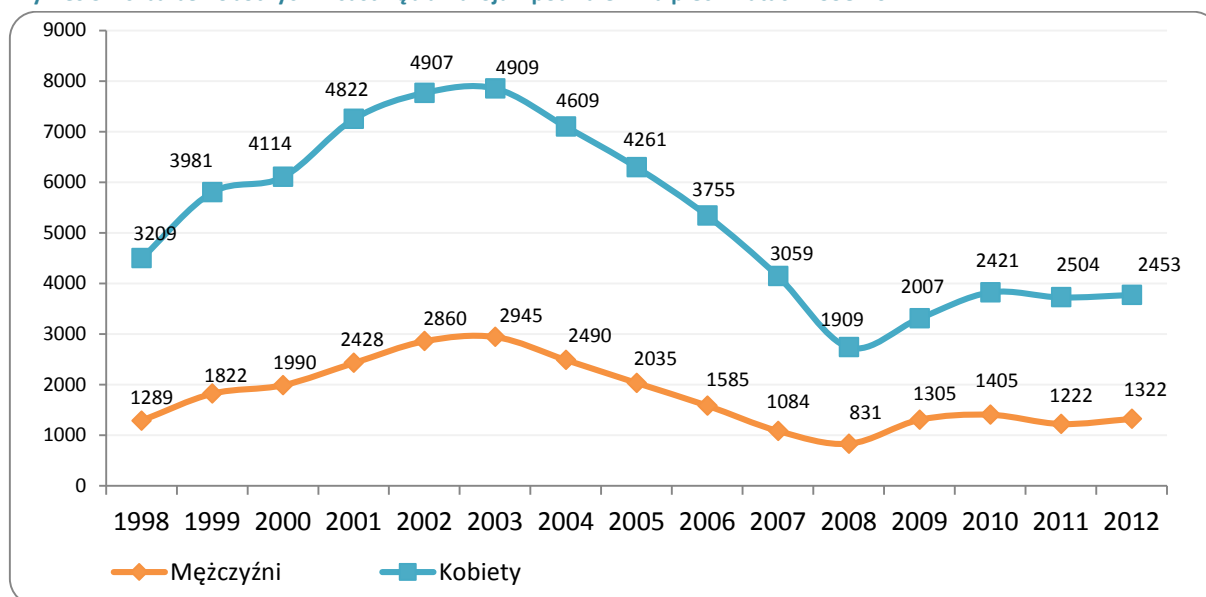
Tabela 15 Liczba bezrobotnych w Jastrzębiu-Zdroju w latach 1998-2013

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
liczba bezrobotnych	4 498	5 803	6 104	7 250	7 767	7 854	7 099	6 296
% mężczyzn	28,7	31,4	32,6	33,5	36,8	37,5	35,1	32,3
% kobiet	71,3	68,6	67,4	66,5	63,2	62,5	64,9	67,7
Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
liczba bezrobotnych	5 340	4 143	2 740	3 312	3 826	3 726	3 775	3 995
% mężczyzn	29,7	26,2	18,5	39,4	36,7	32,8	35,0	38,8
% kobiet	70,3	73,8	42,4	60,6	63,3	67,2	65,0	61,2

Źródło: GUS, *stan na 31.03.2013r., dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Bezrobocie w Jastrzębiu-Zdroju dotyka głównie kobiet. W latach 1998-2012 kobiety zawsze stanowiły większość osób bezrobotnych. Warto podkreślić, że w 2012 r. w województwie śląskim kobiety stanowiły średnio 54,7% bezrobotnych, natomiast w Jastrzębiu-Zdroju aż 65,0%.

Wykres 3 Liczba bezrobotnych w Jastrzębiu-Zdroju z podziałem na płeć w latach 1998-2012

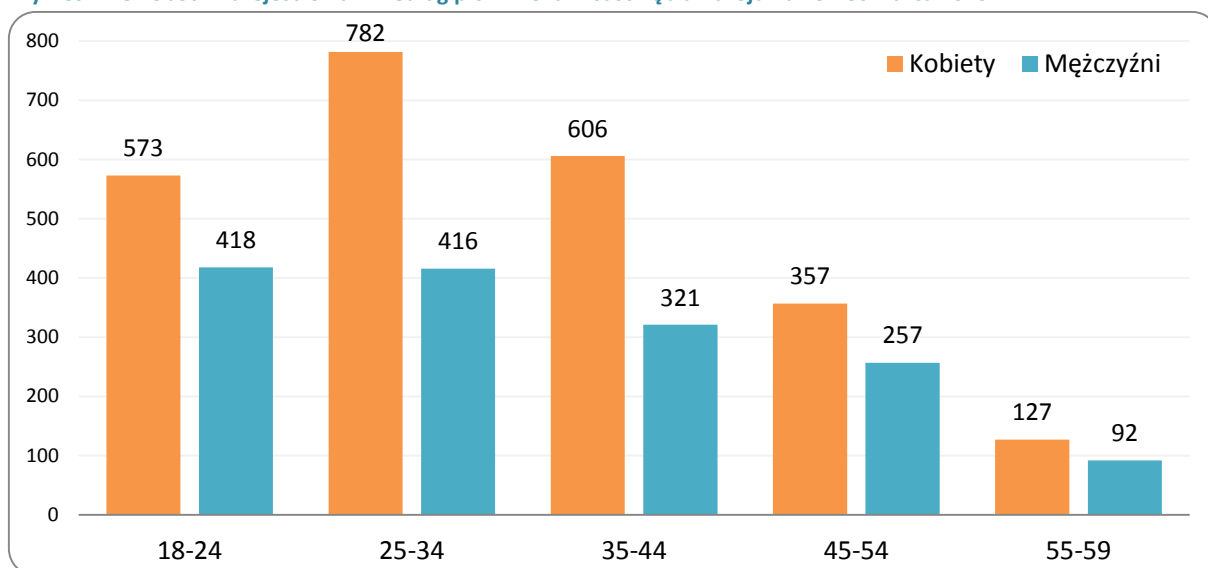

Źródło: GUS

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Jastrzębiu-Zdroju wskaźnik bezrobocia (stosunek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym) na koniec stycznia 2013 roku wyniosła 9,2%. Dla porównania stopa bezrobocia w województwie śląskim w analogicznym okresie wyniosła 11,9%.

Bezrobocie w Jastrzębiu-Zdroju dotyczy głównie osób młodych. Bezrobotni do 25 roku życia stanowią zgodnie z danymi PUP aż 24,8% ogółu, natomiast aż 54,8% bezrobotnych to osoby do 34 roku życia. Brak pracy dla młodych ludzi jest zjawiskiem powszechnym. Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach na koniec marca 2013 r. w województwie śląskim 47,0% bezrobotnych to osoby do 34 roku życia. W Jastrzębiu-Zdroju skutki bezrobocia są odczuwane głównie przez kobiety. Na koniec grudnia 2011 roku w Jastrzębiu-Zdroju 61,2% osób bezrobotnych to kobiety.

Wykres 4 Bezrobotni zarejestrowani według płci i wieku w Jastrzębiu-Zdroju na koniec marca 2013

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach

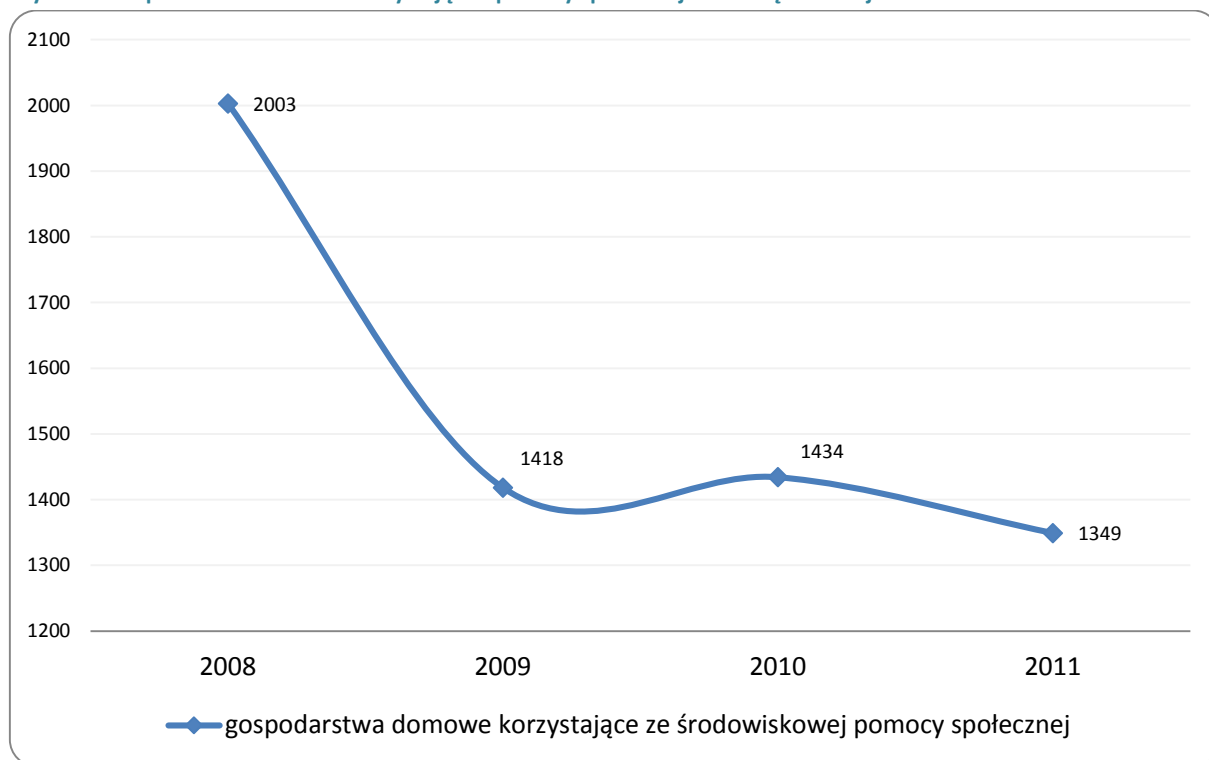
Mimo, że liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym na koniec marca 2013 roku wyniosła 405, to stanowią oni jedynie 10,1% bezrobotnych. Wykształcenie wyższe daje największe szanse na zatrudnienie. Osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej stanowią największą 29,4% grupę bezrobotnych. Znaczna przewaga bezrobotnych kobiet nad liczbą bezrobotnych mężczyzn występuje w grupach posiadających wykształcenie wyższe, policealne i średnie zawodowe oraz średnie ogólnokształcące.

9. Opieka społeczna i ochrona zdrowia

Pozostawanie bez pracy pociąga za sobą często drastyczny spadek poziomu dochodów dla rodziny, a tym samym obniżenie poziomu bezpieczeństwa socjalnego. Opieką społeczną w Mieście zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej.

Według danych GUS w 2011 roku liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wyniosła 1349 (zamieszkiwało w nich 3066 osób). Liczba ta znacznie spadła w stosunku do ostatnich lat.

Wykres 5 Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w Jastrzębiu-Zdroju w latach 2008-2011

Źródło: GUS

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej plasował miasto Jastrzębie-Zdrój na 6. pozycji spośród 65 ówczesnych miast na prawach powiatu w kraju, ze wskaźnikiem 3,3% w stosunku do ogółu ludności. Z kolei 1599 rodzin w Jastrzębiu-Zdroju otrzymało zasiłki rodzinne na dzieci.

Opiekę nad najmłodszymi dziećmi zapewnia funkcjonujący w mieście publiczny żłobek oraz 1 klub dziecięcy. W 2012 roku dysponowały one łącznie 120 miejscami. Najwięcej (62)

przebywało w nich dzieci dwuletnich. Dla starszych dzieci i młodzieży funkcjonowało 5 placówek wsparcia dziennego, z których w 2012 roku korzystało 278 dzieci.

Dla osób starszych i chorych pomoc świadczy zaś utworzony w 1995 roku Dom Pomocy Społecznej „Dar Serca”, działający jako jednostka budżetowa Miasta Jastrzębie-Zdrój. Celem Domu jest świadczenie usług bytowych, opiekuńczych i wspomagających. Na początku 2013 roku zamieszkiwało w nim na stałe 37 mieszkańców.

Zarówno dochody, jak i wydatki budżetu Miasta Jastrzębie-Zdrój w dziale „Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” w ciągu ostatnich lat spadają. Dochody spadły z 6,3% w 2009 roku do 5,8% w roku 2011, zaś w tym samym czasie wydatki z poziomu 15,7% do 12,7%. Trzon służby zdrowia stanowi Wojewódzki Szpital Specjalistyczny nr 2, który jako wysokospecjalistyczna placówka ochrony zdrowia posiada bogato wyposażone zaplecze diagnostyczno-terapeutyczne, dostępne zarówno w oddziałach, jak i w Poradniach Specjalistycznych, Zakładzie Diagnostyki Obrazowej oraz w innych pracowniach diagnostycznych. Działa tutaj także Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci, posiadający poradnię oraz dwa oddziały rehabilitacyjne (zakres usług medycznych obejmuje także tzw. wczesną interwencję dla dzieci do 18. miesiąca życia), a także Szpital Dziecięcy im. Janusza Korczaka.

Zgodnie z danymi GUS za 2012 rok, miasto dysponowało bazą 620 łóżek szpitalnych oraz funkcjonowało w nim łącznie 51 placówek opieki zdrowotnej, w tym 49 niepublicznych. Na koniec 2012 roku działały w mieście 23 apteki ogólnodostępne – na jedną aptekę ogólnodostępną przypadało w tym roku 3 988 mieszkańców tj. 9% ogółu ludności.

10. Oświata i kultura

W roku szkolnym 2011/2012 liczba dzieci w wieku 3-6 lat wyniosła 3806, z czego 71% uczęszczało do placówek wychowania przedszkolnego. W 2011 roku liczba dzieci przypadająca na miejsce w przedszkolu była wysoka i wynosiła 115 dzieci na 100 miejsc. Zmiany w liczbie uczniów w poszczególnych latach prezentuje poniższa tabela:

Tabela 16 Liczba dzieci i młodzieży uczęszczająca do placówek edukacyjnych w Jastrzębiu-Zdroju

Wskaźniki opisujące system edukacyjny	2009/10	2010/11	2011/12
Placówki wychowania przedszkolnego	25	25	25
w tym przedszkola	23	23	23
Miejsca w przedszkolach	2260	2295	2339
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	2468	2648	2728
w tym w przedszkolach	2434	2613	2691
Szkoły podstawowe	20	20	19
w tym specjalne	3	3	3
Uczniowie szkół podstawowych	5498	5299	5160
Szkoły gimnazjalne	16	17	17
w tym specjalne	3	3	3
Uczniowie szkół gimnazjalnych	3454	3312	3129
Szkoły ponadgimnazjalne:			
zasadnicze szkoły zawodowe	5	6	6
licea ogólnokształcące	17	18	19
licea profilowane	1	1	-
technika i ogólnokształcące szkoły artystyczne	12	12	14
szkoły policealne	14	17	14

Źródło: GUS

Obecnie w Jastrzębiu-Zdroju oświatę tworzą publiczne, jak i niepubliczne placówki dydaktyczne. Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Jastrzębie-Zdrój na koniec marca 2011 roku liczba szkół i placówek publicznych i niepublicznych w Jastrzębiu-Zdroju wyniosła 144. Łączna liczba oddziałów wyniosła 847, w których uczyło się 18233 uczniów.

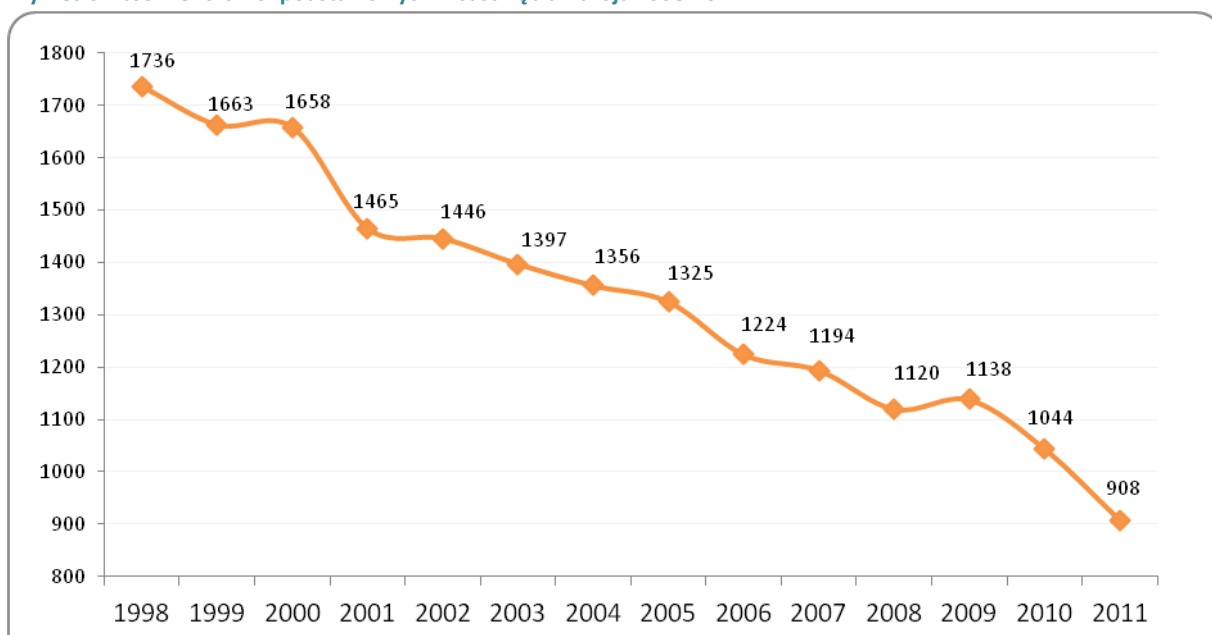
Dane szczegółowe (szkoły i placówki publiczne) w Jastrzębiu-Zdroju przedstawiają się następująco:

- 23 przedszkola + dwa oddziały przedszkolne funkcjonujące przy szkołach podstawowych (SP 15 i SP 23 w ZS 10) – liczba uczniów: 2712, liczba oddziałów: 121.
- 18 szkół podstawowych - liczba uczniów: 5282, liczba oddziałów: 258.
- 15 gimnazjów – liczba uczniów: 3267, liczba oddziałów: 137 (uwzględniono gimnazjum dla dorosłych w ZS nr 7 oraz gimnazjum w Zespole Szkół Sióstr Salezjanek).
- 31 szkół ponadgimnazjalnych – liczba uczniów: 4324, liczba oddziałów 192 (uwzględniono technika uzupełniające dla dorosłych, szkołę policealną oraz liceum w Zespole Sióstr Salezjanek).
- Centrum Kształcenia Praktycznego.
- Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych - liczba słuchaczy: 105, liczba oddziałów: 9.
- Międzyszkolny Ośrodek Sportowy.
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna.

Ponadto funkcjonują tutaj 2 szkoły publiczne (gimnazjum i liceum ogólnokształcące) prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego i 31 szkół i placówek niepublicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego i osoby fizyczne. W Jastrzębiu-Zdroju działają też prywatne przedszkola, liczne szkoły językowe, Centrum Nauki Biznesu „Żak” i Centrum Kształcenia Praktycznego, szkoła muzyczna Yamaha, a także Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia. Prowadzi ona nauczanie na wszystkich instrumentach, z wyjątkiem organów i harfy w zindywidualizowanym procesie nauczania oraz działalność koncertową.

Liczba absolwentów szkół podstawowych ma tendencję zdecydowanie malejącą. W 1998 roku szkoły podstawowe kończyło 1763 absolwentów, a w 2010 już tylko 1044.

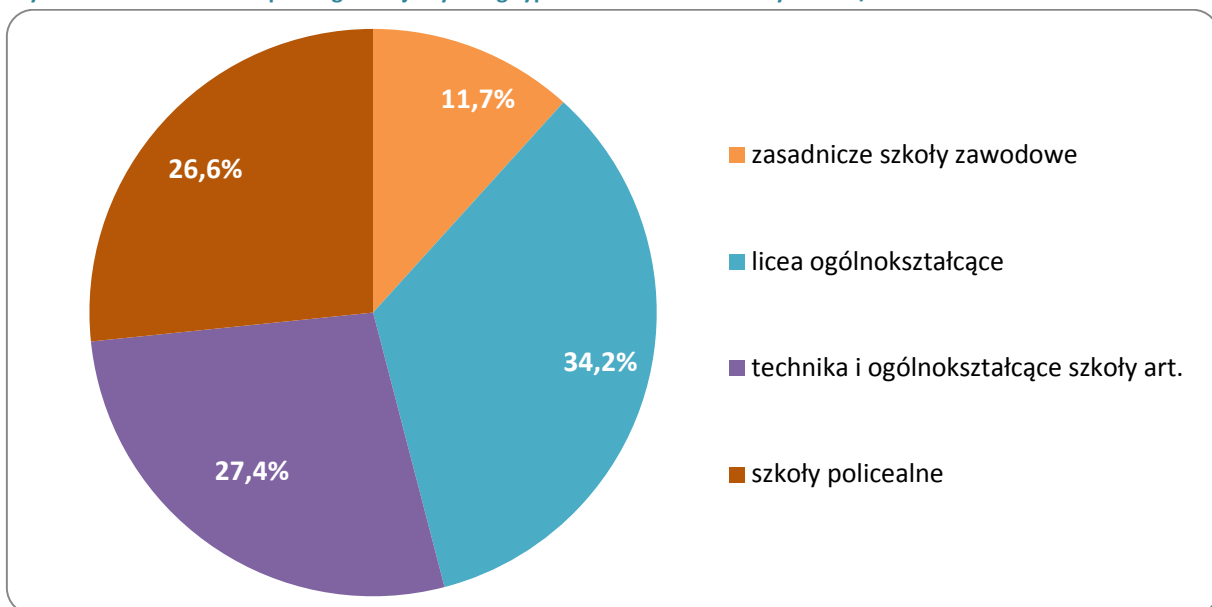
Wykres 6 Absolwenci szkół podstawowych w Jastrzębiu-Zdroju 1998-2011

Źródło: GUS

Spośród szkół ponadgimnazjalnych, największą popularnością w roku szkolnym 2011/12 cieszyły się licea ogólnokształcące. Procent uczniów poszczególnych typów szkół przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych wg typów szkół w roku szkolnym 2011/12

Źródło: GUS

Z punktu widzenia obecnej struktury gospodarki istotne są możliwości kształcenia zawodowego, które obecnie oferują placówki z Jastrzębia-Zdroju przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 17 Rodzaje zawodów, które można uzyskać w placówkach oświatowych w Jastrzębiu-Zdroju

Nazwa szkoły	Zawód, który można uzyskać
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2 w Zespole Szkół Handlowych	<ul style="list-style-type: none"> • sprzedawca
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1 w Zespole Szkół nr 2	<ul style="list-style-type: none"> • kucharz
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3 w Zespole Szkół Zawodowych	<ul style="list-style-type: none"> • górnik eksploatacji podziemnej • ślusarz • elektryk • mechanik pojazdów samochodowych • fryzjer • piekarz • cukiernik • lakiernik • blacharz samochodowy • monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie • murarz tynkarz • klasa wielozawodowa
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 4 Specjalna w Zespole Szkół nr 9	<ul style="list-style-type: none"> • kucharz małej gastronomii • piekarz • stolarz
Technikum nr 3 w Zespole Szkół Handlowych	<ul style="list-style-type: none"> • technik handlowiec • technik obsługi turystycznej • technik organizacji reklamy
Technikum nr 1 w Zespole Szkół nr 2	<ul style="list-style-type: none"> • technik żywienia i usług gastronomicznych • technik ekonomista • technik logistyk • technik hotelarstwa
Technikum nr 2 w Zespole Szkół nr 5	<ul style="list-style-type: none"> • technik mechanik • technik informatyk
Technikum nr 4 w Zespole Szkół nr 6	<ul style="list-style-type: none"> • technik analityk • technik mechatronik • technik elektryk • technik górnictwa podziemnego • technik informatyk

Źródło: Oferta szkół ponadgimnazjalnych w Jastrzębiu-Zdroju

Najstarszą uczelnią wyższą w Jastrzębiu-Zdroju jest otwarte w 1992 roku Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych, które obecnie prowadzi nauczanie języka francuskiego, angielskiego i niemieckiego. Wszystkie przedmioty wykładane są przez nauczycieli akademickich, pochodzących w znacznej mierze z Uniwersytetu Śląskiego.

W 1998 roku otwarto drugą w Jastrzębiu-Zdroju uczelnie wyższą – wydział zamiejscowy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Jego siedziba pierwotnie miała miejsce w trzech budynkach, z czego główną był posanatoryjny obiekt Sanatorium Spółki Brackiej, który po gruntownej modernizacji został zaopatrzony w dwie kompletnie wyposażone sale wykładowe, cztery kompletnie wyposażone sale do prowadzenia ćwiczeń i konserwatoriów, pracownię informatyczną, laboratorium fizyczne i elektroniczne, a także pomieszczenia administracyjno-biurowe. W roku szkolnym 1998/1999 rozpoczęto studia na wydziałach matematyki, fizyki i chemii, wydziale pedagogiczno-artystycznym oraz wydziale zarządzania. Na potrzeby osób starszych uruchomiono Uniwersytet Trzeciego Wieku działający przy Uniwersytecie Śląskim. W 2009 roku z powodu bardzo słabego naboru na studia wydział zamiejscowy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach został zlikwidowany. Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW) przy Uniwersytecie Śląskim - grupa w Jastrzębiu-Zdroju działa jednak w dalszym ciągu, wspomagana przez formy pracy Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jastrzębiu-Zdroju, w której budynku odbywa się wiele regularnych zajęć. Aktualnie na zajęcia uczęszcza 380 osób. Bardzo ważnym elementem uzupełniającym wykłady są wyjazdy naukowe połączone z wykładami na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie.

W 2006 roku otwarto kolejną uczelnię wyższą – Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Obecnie prowadzi on rekrutację na wydział górnictwa i geoinżynierii, kierunek górnictwo i geologia. W 2006 roku został otwarty Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, który z powodu niżu demograficznego został jednak zlikwidowany w 2010 roku.

Oprócz jednostek zapewniających uzyskanie ogólnej wiedzy w wyżej wymienionych placówkach oświatowych, istnieje w mieście szereg placówek pozaszkolnych. Są to między innymi liczne kluby sportowe, wśród nich jest Międzyszkolny Ośrodek Sportowy (istniejący od 1992 roku jako placówka wychowania pozaszkolnego o charakterze specjalistycznym), a także wyspecjalizowana placówka resortu oświaty – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Strategia Rozwoju Miasta Jastrzębie-Zdrój do 2015 roku zakłada, że głównym celem miasta w dziedzinie edukacji jest rozszerzenie oferty edukacyjno - oświatowej i dostosowanie jej do aktualnych i prognozowanych potrzeb rynku pracy, położenie szczególnego nacisku na rozwój kształcenia ustawicznego, kształcenia na odległość (e-learning) oraz rozwój szkolnictwa zawodowego.

W Jastrzębiu-Zdroju funkcjonują nie tylko liczne placówki oświatowe, ale również kulturalne. W 2012 roku w mieście działało łącznie 9 placówek kulturalnych, takich jak domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice. Zorganizowano w nich 227 różnorodnych wydarzeń i imprez tematycznych, które przyciągnęły 21 072 uczestników. W ramach ich struktur działało 12 zespołów artystycznych oraz 9 kół tematycznych, mających w swych szeregach 149 członków.

Działający w Jastrzębiu-Zdroju od 1987 roku Miejski Ośrodek Kultury zaspokaja potrzeby kulturalne i zagospodarowuje czas wolny mieszkańcom miasta. Pomaga w rozwijaniu i spełnianiu się młodym artystom i stwarza dogodne warunki dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego. Organizuje różnorodne imprezy kulturalne: festiwale, koncerty, spektakle teatralne czy konkursy oraz prowadzi działalność wystawienniczą i stałe formy aktywności kulturalnej, takie jak: kursy, sekcje, koła zainteresowań, zespoły artystyczne, warsztaty. MOK prowadzi także działalność w zakresie kinematografii.

W budynku MOK przy Al. Piłsudskiego funkcjonuje Centrum Kultury Filmowej z Kinem Centrum, w którym prócz wyświetlania filmów odbywają się również spektakle, występy muzyczne czy kabaretowe. Posiada ono salę dużą oraz studyjną.

W ramach ośrodka kultury działają kluby: Metronom (plastyczny) oraz Kaktus (taniec, śpiew), Modelarnia, jak również świetlice młodzieżowe: Astra, Iskierka, Kanon, Nastolatek, Promyk, Stryzek i Skarbnik. Funkcjonuje również Galeria Historii Miasta oraz Dom Zdrojowy z salą teatralną i galerią sztuki. Na terenie miasta znajduje się także 9 galerii sztuki, prezentujących zmienne ekspozycje. Większość z nich stanowią galerie należące do Miejskiego Ośrodka Kultury oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej. Galerie przedstawiają ekspozycje historyczne, regionalne oraz współczesne.

Miejska Biblioteka Publiczna powstała w 1948 roku. Zaopatrzona jest w 420 tysięcy woluminów księgozbioru, 300 tytułów czasopism oraz ponad 23 tys. zbiorów specjalnych.

W jej ramach funkcjonuje wypożyczalnia literatury dla dzieci, wypożyczalnia literatury dla dorosłych, wypożyczalnia zbiorów muzyczno-fonograficznych oraz czytelnia internetowa. Biblioteka posiada 11 filii. W jej głównym budynku znajdują się ponadto dwie galerie sztuki, centrum europejskie, dział informacyjno-bibliograficzny oraz wypożyczalnia muzyczno-fonograficzna. Skorzystać można tu z katalogów: centralnego, alfabetycznego oraz elektronicznego. Poza tym biblioteka prowadzi spotkania autorskie, wykłady czy kursy językowe. Biblioteka umożliwia również skorzystanie z kawiarenki „Pod Sową”.

Działa tutaj również Universitas Litterarum (biblioteka uniwersytecka), która powstała w 2006 roku na potrzeby trzech uczelni wyższych – Akademii Górniczo-Hutniczej, Akademii Wychowania Fizycznego oraz Uniwersytetu Śląskiego. Mieści się ona w budynku „Masnówka” w Parku Zdrojowym, a ze specjalistycznego księgozbioru korzystają głównie studenci AGH oraz UŚ. Biblioteka wyposażona jest w specjalistyczny księgozbiór z zakresu pedagogiki i górnictwa liczący 4 tys. książek oraz 70 tytułów czasopism bieżących i archiwalnych z zakresu pedagogiki i górnictwa. Uzupełnieniem tej oferty jest kartoteka zagadnieniowa z dziedziny pedagogiki. Biblioteka oferuje także 14 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu oraz bezpłatny bezprzewodowy dostęp do Internetu. Działa tu także galeria i kawiarenka „Da Vinci”.

Miasto Jastrzębie-Zdrój nie ma własnego, państwowego muzeum (ze względu na dawną przynależność rejonową Jastrzębia do powiatu wodzisławskiego), a wiele jego zabytków znajduje się obecnie w Pałacu Dietrichsteinów - Muzeum Regionalnym w Wodzisławiu Śląskim. Działalność muzealna prowadzona jest jednak m.in. w sołectwie Moszczenica, gdzie mieści się szkolne muzeum gromadzące pamiątki po prof. Rudolfie Ranozku i inne, związane z tym sołectwem. W budynku dawnych łazienek II w Parku Zdrojowym funkcjonuje zaś Galeria Historii Miasta, w której wystawiane są zmienne i stałe ekspozycje dotyczące historii i kultury Jastrzębia-Zdroju oraz Śląska. Placówka ta wydaje też kwartalnik „Biuletyn Galerii Historii Miasta”. Ponadto do 2008 roku działało w Jastrzębiu-Szerokiej największe w Europie muzeum dzwonków, liczące około 2,7 tys. eksponatów. Po śmierci właściciela, ks. Antoniego Łatko, zbiory zostały przekazane przez jego spadkobierców do klasztoru Sióstr Matki Bożej Loretańskiej w Warszawie-Rembertowie.

Z czasów miasta-uzdrowiska jednym z najważniejszych zabytków miasta jest pochodzący z drugiej połowy XIX wieku Dom Zdrojowy, zbudowany w tzw. „szwajcarskim” stylu architektonicznym, usytuowany w środkowej części Parku Zdrojowego. Podjęto też plany rozbudowy niewielkiej wtedy miejscowości uzdrowiskowej do 100-tysięcznego miasta. Wskutek działalności górniczej nastąpił jednak zanik źródeł solankowych i ostatecznie w roku 1994 uzdrowisko zakończyło swoją działalność, a budynek Domu Zdrojowego został przejęty przez Gminę i przekazany Miejskiemu Ośrodkowi Kultury z przeznaczeniem na działalność kulturalną. W roku 1998 Dom Zdrojowy poddano generalnemu remontowi.

Unikatową kompozycję stanowi górujący na niewielkim wzniesieniu z otaczającym zespołem zieleni parkowej Pałac w Boryni, wybudowany w drugiej połowie XVIII wieku. Został on poddany gruntownej renowacji w 2009 r. i w 2013 r. zaadaptowany na elegancki hotel, dostępny także dla zwiedzających.

Do najcenniejszych zabytków Jastrzębia-Zdroju należą również Kościół św. Barbary i Józefa, który prawdopodobnie został zbudowany w 1345 roku, w Jedłowniku - dzielnicy Wodzisławia Śląskiego, a przeniesiony do Jastrzębia-Zdroju. Obiekt ten posiada wielką wartość artystyczną i historyczną, o dużym znaczeniu dla kultury polskiej. Ponadto na uwagę zasługują Sanktuarium Opatrzności Bożej (Kościół pw. św. Katarzyny i Opatrzności Bożej), Kościół pw. Wszystkich Świętych, wybudowany w stylu późnorenansowym Dwór obronny w Bziu, kompleks Parku Zdrojowego wraz z zabudowaniami uzdrowiskowymi: budynkami Zespołu Łazienek I, II i III, który może pochwalić się bogactwem sprowadzonych gatunków roślin oraz zabytkową gruntownie odremontowaną Pijalnią wód (wzniesioną w roku 1861). Do znanych zabytków miasta zaliczają się również Masnówka - obiekt wybudowany w celu pełnienia funkcji siedziby Zarządu Uzdrowiska w roku 1912, muszla koncertowa, a także budynek leczniczy Ewangelickiego Zakładu dla Dzieci Chorych Betania III (obecnie Hotel „Dąbrówka”) oraz Zakład Sanatoryjny dla dzieci im. Najświętszej Marii Panny.

11. Sport

Jastrzębie-Zdrój posiada długie tradycje sportowe. Można tu wskazać na działające w mieście od dziesięcioleci kluby sportowe, które wpisały się w jego historię wieloma osiągnięciami na arenie krajowej. Takim klubem jest np. założony w 1949 roku klub siatkarski funkcjonujący dziś pod nazwą „Jastrzębski Węgiel”, który od 1997 r. występuje w polskiej ekstraklasie siatkówki mężczyzn (Plus liga). Klub zdobył łącznie 6 medali mistrzostw Polski: 1 złoty, 2 srebrne i 3 brązowe. Największym miejskim piłkarskim klubem sportowym jest zaś funkcjonujący dziś pod nazwą „GKS 1962 Jastrzębie” założony w 1962 roku, który od sezonu 2011/2012 gra w IV lidze (jako dawne GKS Jastrzębie występował w 1 lidze). W mieście działa również klub hokejowy „JKH GKS Jastrzębie”, który od sezonu 2008/2009 występuje w ekstralidze polskiego hokeja (klub w sezonie 2012/2013 zdobył tytuł wicemistrza Polski oraz Puchar Polski) oraz takie kluby sportowe jak: BKS Jastrzębie (boks), UKH Białe Jastrzębie-Zdrój (hokej na lodzie kobiet), Międzyszkolny Ośrodek Sportowy Jastrzębie, LKS Granica Ruptawa (piłka nożna), LZS Zryw Bzie (piłka nożna), LKS Żar Szeroka (piłka nożna), Jastrzębski Klub Tenisa Stołowego, Koka Jastrzębie (judo), Klub Piłki Ręcznej, UKS ROMI Jastrzębie (piłka ręczna dziewcząt) oraz Jastrzębski Koszykarski Klub Sportowy (koszykówka dziewcząt).

Łącznie w Jastrzębiu-Zdroju działają 24 kluby sportowe (dane GUS, stan na 2010 r.), które zrzeszają w sumie 1 606 członków. Ćwiczyło w nich 1 465 osób, z czego w większości była to młodzież do 18 roku życia (1 032 osób), a kobiety stanowiły tylko 362 ćwiczących. W ramach 28 sekcji sportowych pracowało 30 trenerów, 35 instruktorów sportowych oraz 20 innych osób prowadzących zajęcia sportowe.

Główną instytucją sportową w Jastrzębiu-Zdroju jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji powstały w 1991 roku. MOSiR jest jednostką organizacyjną działającą na terenie całego miasta. Jako jednostka organizacyjna miasta, realizując zadania własne gminy wykonuje wiele zadań, aby zaspokoić preferencje mieszkańców w zakresie upowszechniania kultury fizycznej, sportu i rekreacji. Głównym obszarem zadań tej instytucji jest organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych, a także współpraca z klubami i organizacjami młodzieżowymi. Organizacji masowych imprez sportowo - rekreacyjnych, sprzyja istnienie szerokiej bazy, na którą składają się obiekty sportowe (usytuowane w różnych częściach miasta), zarządzane przez MOSiR.

Ośrodek regularnie organizuje rozgrywki w czterech dyscyplinach sportowych:

- Miejskiej Ligi Siatkówki Amatorów,
- Grand Prix Miejskiej Ligi Piłki Halowej,
- Miejskiej Indywidualnej Ligi Tenisa Stołowego,
- Jastrzębskiej Ligi Szachowej.

Obiektami sportowymi należącymi do Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji są:

- stadion miejski przy ul. Harcerskiej - na którym zamontowano prawie 6 tysięcy siedzisk plastikowych, położony w centrum miasta, wielofunkcyjny (płyta trawiasta, rozbudowane zaplecze z salą gimnastyczną, sauną i siłownią), mieszczący pomieszczenia biurowe MOSiR oraz jastrzębskich klubów i organizacji sportowych,
- stadion przy ul. Kościelnej – przebudowany na przełomie 2010 i 2011 roku. Kompleks sportowy to przede wszystkim miejsce treningów i rozgrywek zawodników Szkółki Piłkarskiej MOSiR i MKS GKS Jastrzębie, odbywają się tam również spartakiady zakładów pracy oraz imprezy osiedlowe,
- kompleks sportowy „Omega” przy ulicy Harcerskiej, w skład którego wchodzi: hala sportowa o wymiarach 22m x 48m i widownią na 450 osób, część hotelowa dla 50 osób, kawiarnia z salą bankietową na 80 osób. Odbywają się tam Turnieje Tenisa Stołowego, Turniej Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym, Grand Prix Miejskiej Ligi Piłki Halowej, imprezy sportowe o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej w judo oraz inne imprezy rekreacyjne, „Giełda Szkół” dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz zajęcia wychowania fizycznego dla uczniów jastrzębskich szkół oraz treningi zawodników Szkółki Piłkarskiej MOSiR i Jastrzębskiego Klubu Tenisa Stołowego,
- kryta pływalnia „Laguna” przy ul. Opolskiej – udostępniana dzieciom i młodzieży z jastrzębskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w ramach zajęć wychowania fizycznego oraz zawodnikom na treningi KDP „NAUTILUS” i „H₂O” oraz mieszkańcom. Organizowane są w niej kursy Ratownika Wodnego oraz rekreacyjne zajęcia w wodzie Aqua Aerobic dla kobiet,
- lodowisko „Jastor” przy ul. Leśnej – kompleksowo zmodernizowane, całkowita powierzchnia hali lodowiska wraz z zapleczem wynosi ponad 4 tys. m². Obiekt posiada 1600 miejsc siedzących oraz 300 miejsc stojących, składa się z płyty lodowiska

o wymiarach 60m x 30m, 8 szatni z pełnym wyposażeniem, wypożyczalni łyżew ze szlifiernią, kawiarni, sklepiku sportowego. Na terenie obiektu odbywają się mecze i turnieje międzypaństwowe, rozgrywki ekstraklasy Jastrzębskiego Klubu Hokejowego GKS Jastrzębie, ćwiczą młodzieżowe drużyny hokejowe oraz amatorzy hokeja na lodzie, odbywają się też ślizgawki ogólnodostępne,

- boisko sportowe do piłki nożnej przy ul. Katowickiej – wybudowane w ramach programu „Blisko Boisko”, o wymiarach 34 x 66 m, w tym pole gry ma wymiary 30 x 60 m, o nawierzchni z trawy sztucznej. Na obiekcie odbywają się treningi i rozgrywki zawodników Szkółki Piłkarskiej MOSiR. W czasie roku szkolnego na boisku prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego dla uczniów jastrzębskich szkół,
- zespół boisk sportowych ORLIK 2012 przy ul. Warszawskiej - w tym boisko do piłki nożnej o wymiarach 30,0 m x 62,0 m, boisko wielofunkcyjne o wymiarach 19,1 m x 32,1 m, z zaadaptowanymi pomieszczeniami szkoły na zaplecze szatniowe i sanitarno-higieniczne, dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- boisko ORLIK 2012 przy ul. Staszica – w tym boisko do piłki nożnej o wymiarach: 30,0 m x 62,0 m, boisko wielofunkcyjne o wymiarach 19,1 m x 32,10 m, boisko do piłki plażowej o wymiarach 14,0 m x 22,00 m, bieżnia oraz rozbieg i skocznia w dal oraz kort tenisowy,
- kąpielisko „Zdrój” przy ul. Witczaka – nowoczesny obiekt zawiera basen pływacki i rekreacyjny wraz z atrakcjami wodnymi oraz brodzik dla dzieci i zaplecze z przebieralniami, pomieszczenie administracyjne, kawiarnie z tarasem, budynek technologiczny oraz dwa boiska do siatkówki plażowej. Obiekt jest podgrzewany, a na terenie kąpieliska znajduje się również plac zabaw dla dzieci wyposażony w zjeżdżalnię, huśtawki oraz inne atrakcje. Latem na terenie ośrodka organizowane są cykliczne zawody Grand Prix Jastrzębia Zdroju w Siatkówce Plażowej i Regionalne Mistrzostwa Miast Śląska w Siatkówce Plażowej oraz różnego rodzaju imprezy, a w okresie zimowym z kąpieliska korzysta Klub Morsów „Biały Miś”.

Ponadto w mieście znajdują się hala sportowa (dzielnica Szeroka) oraz hala widowiskowo-sportowa przy ul. Leśnej. Hala widowiskowo-sportowa w Jastrzębiu-Zdroju została kompletnie odnowiona w 2011 roku, na co część środków pozyskano z RPO WSL 2007-2013. Posiada

boisko (którego płyta główna ma wymiary 46,0m x 27,2m, a wysokość 12,8m, czym spełnia wymagania Światowej Federacji Siatkówki) oraz dwie trybuny, pod którymi znajdują się trzy kondygnacje nadziemne, stanowiące zaplecze (w tym sale ćwiczeń - rozgrzewek, szatnie dla zawodników i sędziów, pokoje służb medycznych, prasy, biura zawodów, magazyny i pomieszczenia techniczne, toalety i szatnie dla kibiców, sala konferencyjna, pomieszczenia biurowe i medyczne). Odbywają się w niej duże imprezy sportowe, okolicznościowe i koncerty. Hala posiada zaplecze parkingowe na 130 samochodów. We wrześniu 2012 r. przedsięwzięcie „Modernizacja, nadbudowa i rozbudowa hali widowiskowo-sportowej w Jastrzębiu-Zdroju przy ul. Jana Pawła II” zostało uhonorowane nagrodą I stopnia w kategorii „obiekty sportowe” w konkursie „Budowa Roku 2011” (organizowanym przez Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa).

W mieście działa również klub bejsbolowy „MKS Jastrzęb”, którego zawodnicy są jednymi z najlepszych graczy w 1 lidze grupy południowej.

Dla amatorów wspinaczki w Jastrzębiu-Zdroju funkcjonuje także, zarządzana przez Klub Wysokogórski Jastrzębie Zdrój, ścianka wspinaczkowa, o powierzchni 200 m². Zawodniczki i zawodnicy KW Jastrzębie Zdrój w 2010 roku wchodzili w skład kadry narodowej wspinaczki sportowej PZA.

12. Atrakcyjność turystyczna

W Jastrzębiu-Zdroju turystyka nie stanowi ważnej gałęzi gospodarki. W 2012 r. działały tu 3 turystyczne obiekty noclegowe całoroczne, posiadające 91 miejsc. Skorzystało z nich 4 535 osób, w tym 307 turystów zagranicznych. Znajdują się tu też obiekty hotelowe, w których w 2012 roku (wg danych GUS) udzielono 6 179 noclegów Polakom oraz 584 turystom zagranicznym. Ponadto w mieście można skorzystać z kwater prywatnych, pokoi gościnnych oraz noclegów pracowniczych.

Atrakcjami turystycznymi miasta są m.in. opisane wcześniej klasycystyczny pałac w dzielnicy Borynia oraz zabytkowe kościoły, takie jak drewniany kościół św. Barbary i Józefa, kościół pw. Wszystkich Świętych oraz Sanktuarium Opatrzności Bożej. Szczególną atrakcją jest Park Zdrojowy, stanowiący o rozwiniętych tradycjach uzdrowiskowych miasta. Turystyka uzdrowiskowa w Jastrzębiu-Zdroju szczyci się bogatą historią, toteż zwłaszcza w Parku spotkać można liczne świadectwa dawnej wspaniałości uzdrowiska, wśród których zaszczytne miejsce zajmują zabytki starej infrastruktury i architektury zdrojowej oraz pensjonatowej. Tradycje te wzbogaca współczesność, wyróżniająca się organizacją na tym terenie licznych imprez artystycznych. Park Zdrojowy w oparciu o swą historię może stanowić jedną z najbardziej rozpoznawalnych atrakcji turystycznych w Jastrzębiu-Zdroju.

W mieście działa Galeria Historii Miasta pełniąca funkcje muzeum. Przy KWK Zofiówka znajduje się pomnik Solidarności, wybudowany na pamiątkę wydarzeń z 1980 roku na terenie kopalni „Manifest lipcowy”. Licznie występują także pomniki oraz kapliczki przydrożne. W mieście działa ponadto oddział PTTK.

Przez miasto poprowadzone są następujące szlaki turystyczne:

- Szlak im. Powstańców Śląskich (18,40 km) - trasa: Szeroka – Godów,
- Szlak Zebrzydowski (9,80 km) - trasa: Zebrzydowice – Bzie Zameckie,
- Jastrzębski Szlak Krajoznawczy im. Jerzego Fudzińskiego (35,90 km) - trasa: Zebrzydowice – Turza Śląska,
- Szlak im. Ewakuacji Więźniów Oświęcimskich (91 km) - trasa: Oświęcim – Wodzisław Śląski.

oraz trasy rowerowe:

- EuroVelo 4 (EV 4) – Szlak Europy Centralnej - trasa dociera do miasta od strony Gołkowic i przechodzi przez następujące części miasta: sołectwo Moszczenica, osiedle Zdrój, centrum, las Kyndra i sołectwo Bzie,
- czerwona trasa rowerowa nr 24 (Pętla rowerowa Euroregionu Śląsk Cieszyński),
- zielona trasa rowerowa nr 13 - Rybnik - Jastrzębie-Zdrój - Ustroń (82 km),
- niebieska trasa rowerowa nr 279 - Jastrzębie-Zdrój - Strumień (23 km),
- żółta trasa rowerowa nr 271 - Jastrzębie-Zdrój - Zebrzydowice (28 km).

Miasto znajduje się również na Szlaku Architektury Drewnianej województwa śląskiego, który obejmuje zabytkowe obiekty i zespoły architektury drewnianej: kościoły, kaplice, dzwonnice, chałupy, karczmy, leśniczówki, pałacyk myśliwski, skanseny i obiekty gospodarcze – młyn wodny i spichlerze. Znajdujący się tu kościół świętych Barbary i Józefa objęty jest Pętlą rybnicką tego Szlaku.

13. Infrastruktura komunikacyjna i techniczna

Infrastrukturę miasta można ująć w dwie podstawowe kategorie:

- infrastrukturę służącą komunikacji,
- infrastrukturę służącą zaopatrzeniu w media.

Infrastruktura drogowa w Jastrzębiu-Zdroju jest w dobrym stanie, ale wymaga ciągłego rozwoju i usprawnienia ze względu na niewystarczającą przepustowość (zwłaszcza podczas szczytu komunikacyjnego). Według danych GUS na koniec 2011 r. w Jastrzębiu-Zdroju zarejestrowanych było 48 650 pojazdów samochodowych.

Drogowa infrastruktura komunikacyjna Miasta składa się z trzech rodzajów dróg:

- wojewódzkie – łącznie 18,0 km (droga nr 933: Racibórz- Wodzisław Śląski - Jastrzębie-Zdrój – Pszczyzna oraz droga nr 937 Jastrzębie Zdrój – Cieszyn);
- powiatowe - 61,5 km;
- gminne – 227,4 km o nawierzchni twardej i 33,7 km o nawierzchni gruntowej.

Aktualnie w bezpośredniej bliskości granic miasta trwa budowa odcinka autostrady A1 docelowo w relacji Świerklany - Gorzyczki. Obecnie budowany jest ostatni obiekt mostowy na odcinku A1 między węzłem Świerklany pod Wodzisławiem Śląskim a węzłem Mszana pod Jastrzębiem-Zdrojem (pozostałe obiekty oraz sama konstrukcja autostrady na tym odcinku są gotowe, bądź na ukończeniu). Zdaniem GDDKiA przewidywany termin dopuszczenia do ruchu odcinka Świerklany - Gorzyczki to pierwsza połowa 2014 r.

Ponadto prowadzona jest budowa obwodnicy Jastrzębia-Zdroju, pod nazwą „Budowa Drogi Głównej Południowej na odcinku od DW 933 – ul. Pszczyńska w Jastrzębiu-Zdroju do węzła autostrady A1 w Mszanie”. Dzięki realizacji inwestycji miasto będzie doskonale skomunikowane z drogami krajowymi i międzynarodowymi. „Droga Główna Południowa” połączy miasto bezpośrednio z budowaną autostradą A1 i drogami krajowymi w południowej części województwa śląskiego.

Warto zauważyć, że w zakresie komunikacji Jastrzębie-Zdrój nie posiada pasażerskiej komunikacji kolejowej – linia 159 została zamknięta w roku 2001. Działają natomiast niezależne linie górniczego transportu kolejowego.

Na terenie miasta Jastrzębie-Zdrój funkcjonuje komunikacja miejska łącząca ze sobą poszczególne sołectwa i osiedla. Ponadto, uruchomione są połączenia z okolicznymi miejscowościami: Wodzisławiem Śląskim, Rybnikiem, Żorami i Zebrzydowicami. Głównym środkiem transportu komunikacji pasażerskiej są autobusy, a także szczególnie rozwijające się w ostatnich latach linie tzw. „busów”. Poza przedsiębiorstwami z grupy PKS, które obsługują połączenia z wieloma ośrodkami południowej Polski, główne przedsiębiorstwa obsługujące transport zbiorowy to: TRAVEL-BUS, TRANS-BUS, DRABAS, R-bus, Paw-bus, Linea - Trans, Bus Brothers.

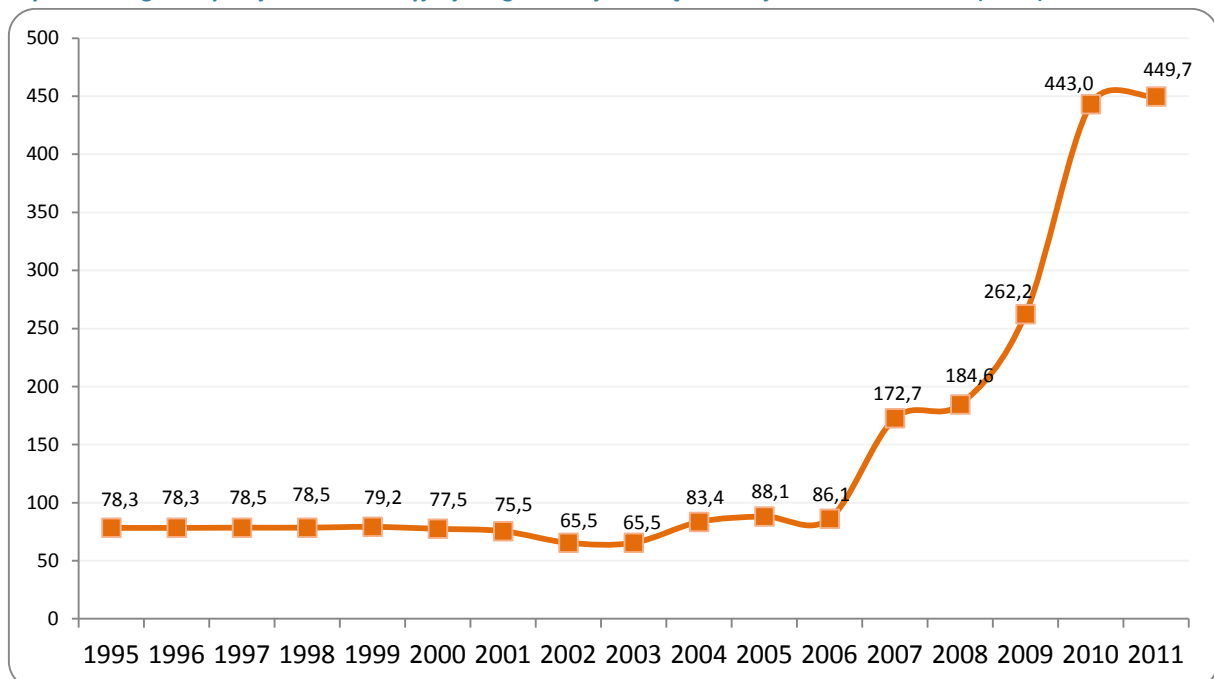
Poza układem komunikacji miejskiej Jastrzębie-Zdrój dysponuje również bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną. W 2011 roku, wg danych GUS, w mieście działało 10 kotłowni, długość sieci ciepłej przesyłowej wynosiła 51,8 km, a długość sieci ciepłej przyłączy do budynków i innych obiektów 37,6 km. Kubatura budynków ogrzewanych centralnie wyniosła w sumie 7 598,0 dam³, w tym budynków mieszkalnych 6 151,0 dam³. W większości są to budynki mieszkalne spółdzielni mieszkaniowych (5 489,0 dam³), w mniejszym stopniu budynki mieszkalne komunalne (545,0 dam³) i prywatne (117,0 dam³). Większość energii ciepłej sprzedawana jest do budynków mieszkalnych (80%), mniejsza część do urzędów i innych instytucji. Głównym dostawcą energii ciepłej w Jastrzębiu-Zdroju jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. (którego głównym właścicielem od końca 2011 r. jest Spółka Energetyczna „Jastrzębie” S.A. z siedzibą w Jastrzębiu-Zdroju, posiadająca 85% akcji przedsiębiorstwa), zaś źródłami ciepła elektrociepłownie: Zofiówka oraz Moszczenica. Spółka Energetyczna „Jastrzębie” S.A. należy ponadto do grupy kapitałowej Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., która jest drugim dostawcą energii ciepłej, ze źródłem na terenie KWK Borynia.

Energia elektryczna odbierana jest w mieście przez 35 330 odbiorców, a jej zużycie wyniosło w 2011 roku 62 250 MWh (zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu na 1 mieszkańca to 673,7 kWh). Sieć energetyczna na terenie miasta podlega systematycznej modernizacji i rozbudowie, dzięki czemu obecnie można ją uznać za dostosowaną do potrzeb i potencjału miasta.

Skanalizowanie Miasta Jastrzębie-Zdrój należy rozpatrywać jako obszar, który wraz z Gminami Mszana i Godów tworzą Aglomerację Jastrzębie-Zdrój. Gminą wiodącą w Aglomeracji jest

Miasto Jastrzębie-Zdrój. W 2010 roku na obszarze aglomeracji została zrealizowana inwestycja w zakresie porządkowania gospodarki ściekowej (84% dofinansowania ze środków Funduszu Spójności), która zapewniła 100% skanalizowania obszaru. Na koniec 2011 roku liczba osób korzystających z kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Jastrzębie-Zdrój wynosiła 90 440 osób (tj. 93 % ludności aglomeracji) z czego na obszarze Miasta Jastrzębie-Zdrój liczba osób korzystających z kanalizacji sanitarnej wynosiła 82 400 osób. Do roku 2015 planuje się podłączyć 100% mieszkańców na obszarze Aglomeracji Jastrzębie-Zdrój. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na obszarze Aglomeracji Jastrzębie-Zdrój wynosiła w 2011 roku 442,7 km (z czego na terenie Miasta Jastrzębie-Zdrój 255,7 km), zaś podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania było 7 152 szt. W 2011 roku z obszaru aglomeracji odprowadzono i oczyszczono zgodnie z dyrektywami UE 3 848 721 m³ ścieków. Skanalizowanie Aglomeracji Jastrzębie-Zdrój spełnia wymogi Dyrektyw Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska.

Wykres 8 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Aglomeracji Jastrzębie-Zdrój w latach 1995-2011 (w km)

Źródło: Dane własne Jastrzębskiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji S.A.

Zwodociągowanie Miasta Jastrzębie-Zdrój kształtuje się następująco. W roku 2011 100% mieszkańców (tj. 89 850 osób) miało dostęp do sieci wodociągowej. Długość czynnej sieci wynosi 524,6 km, zaś podłączeń prowadzących do odbiorców wody pitnej 8 032. W mieście działają 3 przedsiębiorstwa świadczące usługi wodociągowe (dostarczające wodę). Wodociągi

sprzedają w czasie doby 13,5 dam³ wody, z czego 7,6 dam³ gospodarstwom domowym (tj. w ciągu roku 2 765,0 dam³). Daje to przełożenie 31,0 m³ wody z sieci wodociągowej na jednego mieszkańca rocznie.

Podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę wodno-ściekową na terenie miasta jest Jastrzębski Zakład Wodociągów i Kanalizacji S.A., który powstał w 1994 roku w wyniku podziału PWiK w Wodzisławiu Śląskim, co umożliwiło bardziej efektywną gospodarkę wodną na terenie miasta. Zarządza on siecią wodociągową, siecią kanalizacyjną, pompowniami wody, przepompowniami i dwoma oczyszczalniami ścieków.

81,8% mieszkańców Jastrzębia-Zdroju ma dostęp do instalacji gazowej (75 070 osób w 25 315 gospodarstwach domowych, z czego 1 058 gospodarstw ogrzewa mieszkania gazem, zużywając przy tym 1 156,8 tys. m³ gazu). Długość czynnej sieci gazowej w mieście wynosi 249 861 m, a czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych jest 3 906. Rocznie w mieście zużywa się 7 849,50 tys. m³. Na jednego mieszkańca rocznie zużywane jest 85,0 m³ gazu z sieci (oraz 104,6 m³ na jednego korzystającego ogółem). Górnośląski Operator Systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o., który wchodzi w skład Grupy Kapitałowej Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo (PGNiG) zajmuje się techniczną dystrybucją gazu w Jastrzębiu-Zdroju.

14. Infrastruktura mieszkaniowa

Na terenie miasta Jastrzębie-Zdrój wyróżnić można 2 zasadnicze rodzaje zabudowy:

- zabudowa wielorodzinna – obejmująca głównie bloki wielorodzinne zbudowane na osiedlach mieszkaniowych, najczęściej 10-piętrowe, zlokalizowane w znacznej mierze w centrum miasta oraz na terenach przyległych do kopalń,
- zabudowa niska – domy jednorodzinne, wolnostojące, zabudowa występująca głównie na terenach sołectw należących do Gminy.

Wg danych GUS, na terenie miasta Jastrzębie-Zdrój znajduje się 31 342 mieszkań (dane za 2010 rok). Infrastrukturę mieszkaniową na terenie miasta można więc uznać za dobrze rozwiniętą, a zarazem bardzo zróżnicowaną. Niejednolity jest stan techniczny oraz stopień wyposażenia budynków. Zgodnie z danymi GUS 99% mieszkań posiada jednak podłączenie do wodociągu, 98,2% łazienkę, a 98,1% centralne ogrzewanie.

W większości przypadków, za zarządzanie i utrzymanie pod względem technicznym wielorodzinnych bloków mieszkaniowych odpowiedzialne są spółdzielnie mieszkaniowe.

Do największych działających w mieście spółdzielni należą:

- *Spółdzielnia Mieszkaniowa "JAS-MOS"* – posiadająca 112 budynków, 6 020 lokali. Zarządza budynkami o zróżnicowanej konstrukcji, wielkopłytowymi, wielkoblokowymi, monolitycznymi, wykonanymi w technologii tradycyjnej. Są to budynki posiadające instalację elektryczną, wodną, kanalizacyjną, gazową, centralnego ogrzewania oraz AZART. 18 budynków 11-kondygnacyjnych posiada windy.
- Górnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa – posiadająca 97 budynków, 7 305 lokali. Budynki o zróżnicowanej konstrukcji i roku budowy, począwszy od małych budynków w technologii tradycyjnej o kubaturze 2-3 tys. m³, do bardzo dużych obiektów wielkopłytowych o kubaturze 70 tys. m³. Obiekty te pochodzą z lat 1966-1991. Wszystkie posiadają wewnętrzną instalację wodociągową i kanalizacyjną, centralnego ogrzewania zasilaną w ciepło z miejskiego systemu ciepłowniczego za pośrednictwem stacji wymienników oraz instalację elektryczną.
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Nowa” – która posiada 83 budynki. Są to budynki zróżnicowane konstrukcyjnie i wielkościowo, wyposażone w wodociąg sieciowy,

kanalizację, ustęp splukiwany, łazienkę, gaz przewodowy oraz centralne ogrzewanie.

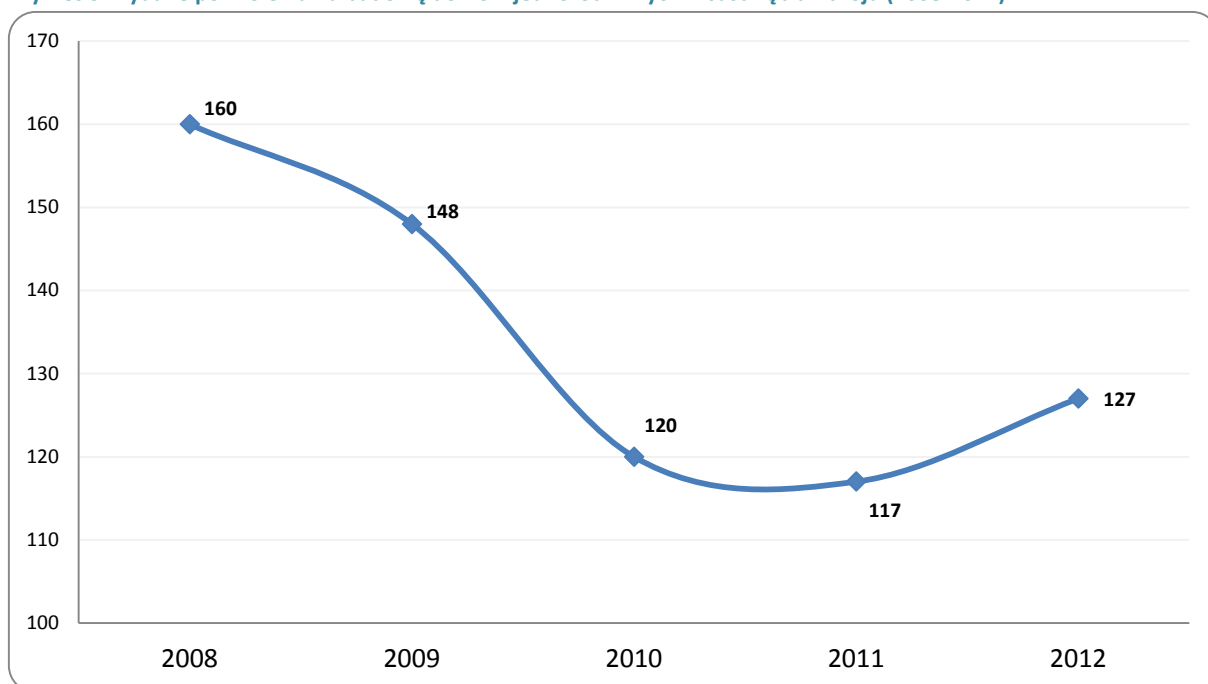
Spółdzielnia posiada także 9 pawilonów handlowo-usługowych.

Działania podejmowane na terenie miasta przez spółdzielnie mieszkaniowe w zakresie remontów nie są wystarczające, przez co zasoby mieszkaniowe w Jastrzębiu-Zdroju wymagają licznych prac modernizacyjnych. Do szczególnie ważnych należą te z zakresu usuwania elementów azbestowych z budynków, ich termomodernizacji oraz remonty instalacji: elektrycznej, sanitarnej i CO. Wiek budynków (zazwyczaj około 30-40 lat) pozwala sądzić, iż zapotrzebowanie na działania remontowo-modernizacyjne będzie stopniowo wzrastało.

Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań w Jastrzębiu-Zdroju wynosi 2 107 362 m², co daje średnią powierzchnię mieszkania na poziomie 67,24 m². Spółdzielnie mieszkaniowe nie podejmują działań inwestycyjnych, które przekładałyby się na zwiększenie zasobów mieszkaniowych miasta. Dynamika budownictwa w ostatnich latach wykazuje więc tendencję spadkową. Podczas gdy w 2005 roku wskaźnik liczby oddanych mieszkań na 1 tys. mieszkańców wynosił 2,1, w roku 2010 było to już tylko 1,2 mieszkania.

W zakresie budynków zbiorowego zamieszkania, liczba wydanych pozwoleń na ich budowę w ostatnich latach była bardzo niska. Jedno takie pozwolenie wydano w 2008 roku, następnie wydano 7 pozwoleń na budowę budynku o 2 mieszkaniach (tzw. bliźniak) w roku 2011 oraz 6 pozwoleń na budowę budynku o 2 mieszkaniach (tzw. bliźniak) i 1 pozwolenie na budowę budynku wielorodzinnego (12 mieszkań) w roku 2012. W ostatnich pięciu latach rozwój budownictwa jednorodzinnego w mieście uległ zdecydowanemu spadkowi, co znajdowało odzwierciedlenie w liczbie wydanych przez Urząd Miasta w Jastrzębiu-Zdroju pozwoleń na budowę. W roku 2012 pierwszy raz od pięciu lat nastąpił wzrost wydanych pozwoleń w zakresie budynków mieszkalnych jednorodzinnych.

Wykres 9 Wydane pozwolenia na budowę domów jednorodzinnych w Jastrzębiu-Zdroju (2008-2012)

Źródło: UM Jastrzębie-Zdrój

Miejski Zarząd Nieruchomości, do którego zadań należy w szczególności gospodarowanie gminnym zasobem nieruchomości, posiada następujące zasoby mieszkań komunalnych:

- Budynki Wspólnot Mieszkaniowych - 81 budynków,
- Budynki mieszkalne gminne - 16 budynków,
- Budynki mieszkalne socjalne - 14 budynków.

Wszystkie lokale mieszkalne posiadają centralne lub lokalne systemy ogrzewania i są w stanie technicznym zadowalającym, aczkolwiek wymagają remontów.

Ponadto w Jastrzębiu-Zdroju prowadzi działalność Jastrzębskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Daszek” sp. z o.o., które dysponuje 178 mieszkaniami o łącznej powierzchni 9 165 m². Do dzisiaj Spółka zrealizowała 5 inwestycji finansowanych głównie ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego. Jedynym Udziałowcem Spółki jest Miasto Jastrzębie-Zdrój.

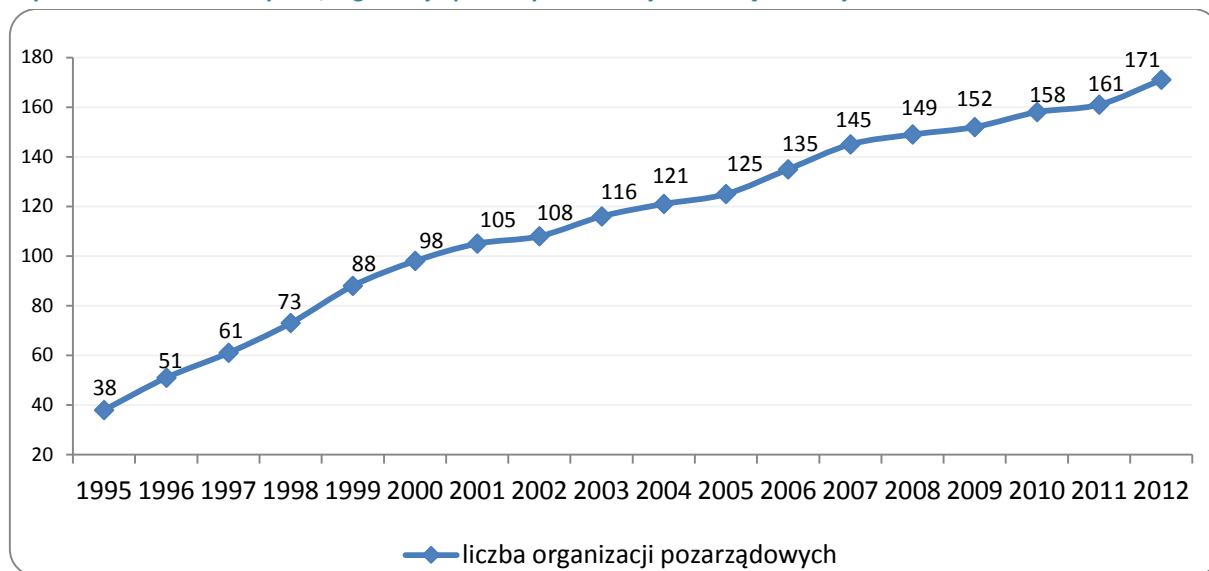
15. Aktywność lokalna

Liczba działających na terenie danej gminy czy miejscowości organizacji pozarządowych jest wskaźnikiem aktywności danej społeczności. Najczęściej spotykaną formą organizacji pozarządowej jest stowarzyszenie. W najszerszym znaczeniu stowarzyszenie to dobrowolne zrzeszenie ludzi w formie organizacji dla osiągnięcia wspólnymi siłami i środkami określonego celu. Ponadto do organizacji pozarządowych zaliczamy fundacje, organizacje sportowe, parafie, związki zawodowe, kółka rolnicze itp.

Organizacje pozarządowe są ważnym elementem wpływającym na rozwój lokalny. Związane jest to z pełnieniem przez nie funkcji integracyjnej w społecznościach lokalnych, czyli udziałem w procesie budowania więzi społecznych, zbliżania jednostek i społeczności lokalnych.

W ostatnich latach w Jastrzębiu-Zdroju liczba organizacji pozarządowych sukcesywnie wzrasta. Dynamika tego wzrostu jest względnie wysoka – od 2009 roku przybyło w mieście 19 NGO. Zgodnie z danymi GUS w 2012 roku działało tu 171 organizacji społecznych (w tym 159 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 12 fundacji). W szczególności w mieście aktywne są stowarzyszenia.

Wykres 10 Liczba stowarzyszeń, organizacji społecznych i fundacji w Jastrzębiu-Zdroju w latach 1995-2012

Źródło: GUS

Jastrzębie-Zdrój jest miastem znanym przede wszystkim z takich dyscyplin sportowych, jak siatkówka oraz hokej. Na uwagę zasługuje zatem funkcjonowanie organizacji pozarządowych

działających w dziedzinie sportu. Są to przede wszystkim KS Borynia (prowadzi KS Jastrzębski Węgiel S.A.), JKH GKS Jastrzębie oraz liczne kluby piłkarskie. Kluby sportowe działają w głównej mierze, w oparciu o profesjonalną bazę sportową na terenie miasta. Jastrzębskie organizacje działają również w wielu innych obszarach. Poza sportem do najważniejszych należy bezpieczeństwo publiczne (6 ochotniczych straży pożarnych), kultura, opieka społeczna, wsparcie chorych i niepełnosprawnych oraz religia (16 kościołów i związków wyznaniowych). Spośród 171 organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Jastrzębiu-Zdroju nie wszystkie działają aktywnie. Podobnie jak ma to miejsce w całym kraju, część z nich mimo pozostawania w rejestrze nie podejmuje obecnie żadnych działań.

Jastrzębskie organizacje pozyskują środki finansowe, realizują ważne społecznie projekty. Do najistotniejszych barier w rozwoju fundacji i stowarzyszeń należy brak środków finansowych na działalność statutową, nadmiernie rozbudowane przepisy prawne oraz brak wolontariuszy. Miasto Jastrzębie-Zdrój podejmuje współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi na jego terenie, której zasady regulują roczne „Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. Zapisy Programu określają zasady i formy współpracy w wymiarze finansowym oraz pozafinansowym, terminy i obszary, w których zostaną ogłoszone otwarte konkursy ofert wraz z ogólną kwotą zaplanowana na ich realizację. W Programie zawarto zasady powoływania i działania komisji konkursowych opiniujących wnioski w ramach otwartych konkursów ofert. Współpraca Miasta z NGO przybiera formę finansową (zlecenie zadań publicznych w trybie otwartego konkursu ofert, pożyczki na realizację zadań w przypadku prefinansowania projektów) oraz pozafinansową, w tym:

- wsparcie merytoryczne i infrastrukturalne organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego,
- prowadzenie i aktualizacja serwisu informacyjnego na stronie internetowej Urzędu Miasta www.jastrzebie.pl,
- przekazywanie informacji o realizacji zadań publicznych,
- prowadzenie elektronicznej bazy danych NGO i podmiotów pożytku publicznego,

- konsultowanie dokumentów strategicznych i uchwał Rady Miasta dotyczących działalności statutowej organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego,
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze inicjatywnym i doradczym,
- podejmowanie inicjatyw integrujących organizacje pozarządowe i podmioty pożytku publicznego wokół zadań ważnych dla lokalnego środowiska,
- wspieranie organizacji posiadających status pożytku publicznego w realizacji kampanii informacyjno-promocyjnej służącej pozyskiwaniu środków w ramach mechanizmu 1%,
- wzajemnie informowanie się o planowanych kierunkach działalności,
- organizacja lub współudział w organizowaniu szkoleń, konferencji, spotkań,
- prowadzenie działalności doradczej związanej z funkcjonowaniem organizacji pozarządowych.

W Mieście funkcjonuje również Jastrzębskie Centrum Organizacji Pozarządowych. Swoje działania kieruje do organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, grup nieformalnych i grup inicjatywnych działających w obszarze pożytku publicznego. W Jastrzębskim Centrum Organizacji Pozarządowych utworzono ponadto (w partnerstwie z Miastem Żory) biuro Inkubatora Społecznej Przedsiębiorczości w ramach projektu „Inkubator Społecznej Przedsiębiorczości Województwa Śląskiego” (projekt finansowany jest ze środków Unii Europejskiej). Inkubator wspiera rozwój sektora ekonomii społecznej. Miasto Jastrzębie-Zdrój przystąpiło również do realizacji projektu partnerskiego pn. „Inkubator Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego” (realizowanego od 1 listopada 2012 r. do 30 czerwca 2015 r.), którego liderem jest stowarzyszenie Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS, zaś pozostałymi partnerami Miasto Żory - Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych, Miasto Rybnik, Powiat rybnicki, Powiat wodzisławski i Powiat raciborski. W ramach partnerstwa w Jastrzębskim Centrum Organizacji Pozarządowych przy ul. Wrzosowej 12 A utworzono Inkubator Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego, który świadczy bezpłatne formy wsparcia jak: doradztwo bieżące i specjalistyczne, szkolenia, działania wspierające lokalne partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej. Uczestnikami przedsięwzięcia mogą być podmioty ekonomii społecznej oraz osoby fizyczne zainteresowane działalnością w obszarze ekonomii społecznej z subregionu zachodniego województwa śląskiego.

W Jastrzębiu-Zdroju funkcjonuje także Zespół Konsultacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, w skład którego wchodzi 11 osób: 2 radnych Rady Miasta Jastrzębie-Zdrój, pracownik Urzędu Miasta, 8 przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na rzecz Miasta.

W 2012 roku w Mieście przeprowadzono 7 otwartych konkursów dla NGO. I tak na zadania związane z poszczególnymi obszarami wsparcia przeznaczono:

- kultura – 34 tys. złotych w ramach 4 dotacji,
- upowszechnianie kultury fizycznej i krajoznawstwa – 396,5 tys. zł (dofinansowano 29 ofert),
- ochrona i promocja zdrowia – 23 299 zł w ramach 4 dotacji,
- przeciwdziałania i profilaktyki problemów alkoholowych – 2 oferty na łączną sumę 88 616 zł,
- zwalczanie patologii społecznych - 9 300 zł otrzymała jedna organizacja,
- edukacja – dofinansowano 3 oferty na łączną kwotę 5 800 zł,
- pomoc społeczna i wyrównywanie szans – 50 500 zł w ramach jednej dotacji.

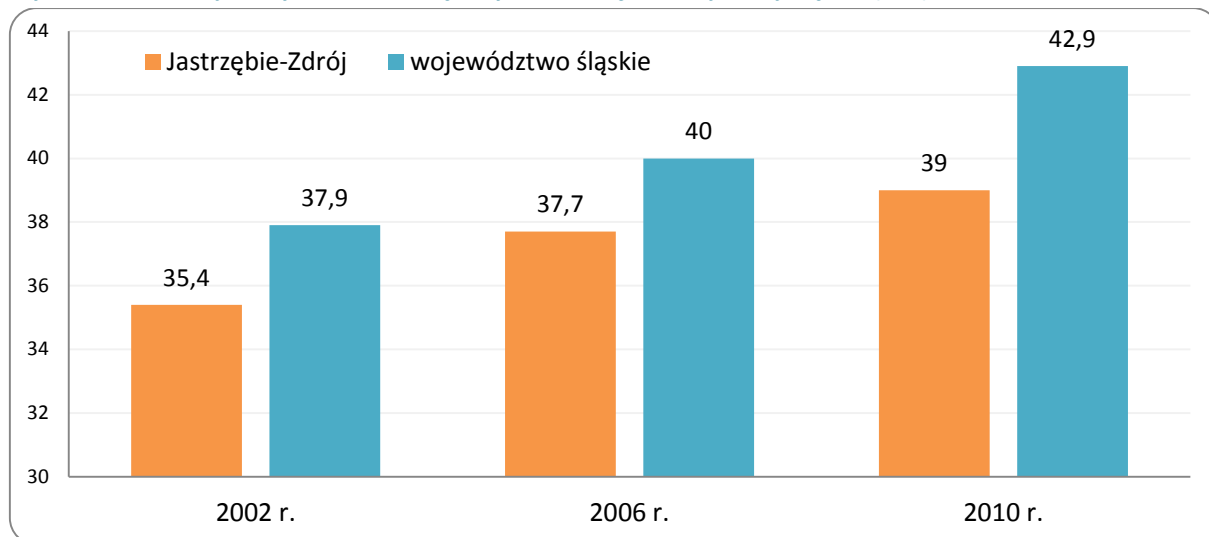
Ponadto w ramach tzw. „małych grantów” dotacje zostały przyznane w dziedzinach: ochrony środowiska (łącznie 34 360 zł), szkolenia sportowego dzieci i młodzieży oraz organizacji imprez sportowych (6 376 zł), a także kultury (łącznie 26 379,5 zł).

Wartość środków, które miasto Jastrzębie-Zdrój przeznacza na współpracę z NGO realizowaną w formie zlecania zadań publicznych na podstawie przepisów Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kształtuje się na średnim poziomie, porównywalnie z miastami ościennymi. Samorząd stanowi główne źródło finansowania działalności organizacji pozarządowych, jednak coraz częściej sięgają one po środki zewnętrzne w porównaniu z latami ubiegłymi.

Spółeczność Jastrzębia-Zdroju wykazuje niską, aczkolwiek stale rosnącą aktywność w zakresie frekwencji wyborczej, która jest podstawowym wskaźnikiem partycypacji obywatelskiej. W ostatnich wyborach samorządowych w 2010 roku w głosowaniu do Rady Miasta w Jastrzębiu-Zdroju głosowało 39% uprawnionych do głosowania mieszkańców miasta (28,5 tys. z 73,2 tys. uprawnionych). Jest to wynik bardzo zbliżony do średniej dla miast na prawach powiatu w województwie śląskim wynoszącej 39,1 %, jednak na poziomie

województwa frekwencja wyborcza wyniosła 42,9%. Frekwencja w wyborach samorządowych w Jastrzębiu-Zdroju jest więc niska, co obrazuje kolejny wykres.

Wykres 11 Frekwencja w wyborach samorządowych w Jastrzębiu-Zdroju i woj. śląskim (w %)

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza (www.pkw.gov.pl)

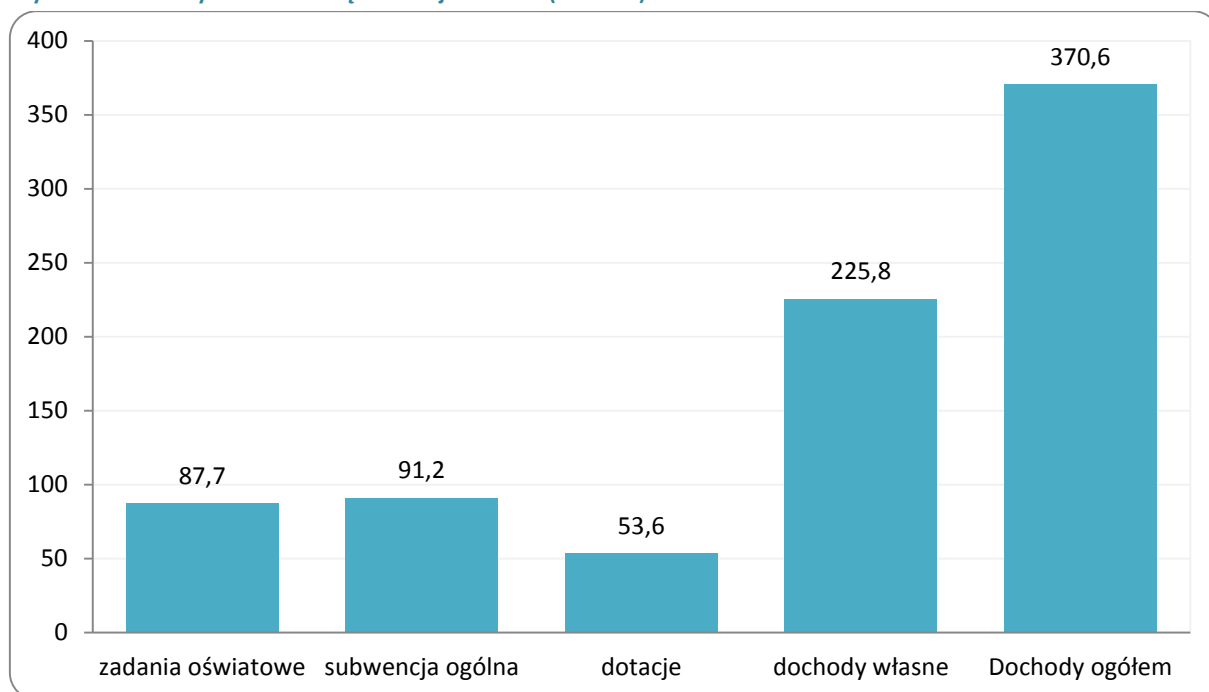
Poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego kształtuje się więc na średnim poziomie. Sposobem na wzmocnienie obywatelskie społeczności lokalnej są dobrze działające organizacje pozarządowe. Już obecnie jastrzębskie organizacje uczestniczą w ważnych wydarzeniach kulturalnych, edukacyjnych, sportowych czy zdrowotnych, a współpraca samorządu z NGO stała się tradycją wypracowaną na podstawie lat ubiegłych.

16. Budżet samorządowy i inwestycje

W ciągu ostatnich 10 lat można zaobserwować bardzo wysoką dynamikę wzrostu dochodów budżetu jastrzębskiego samorządu. Jest ona oczywiście ściśle powiązana ze wzrostem wydatków (w dużej mierze koszty są generowane w miarę wzrostu zakresu obowiązków delegowanych i nakładanych na samorządy lokalne przez administrację centralną lub regionalną). Jednak od 2007 w Jastrzębiu-Zdroju można regularnie obserwować nadwyżkę dochodów nad wydatkami, co niewątpliwie stwarza szeroką przestrzeń dla podejmowania przez samorząd różnorodnych projektów rozwojowych.

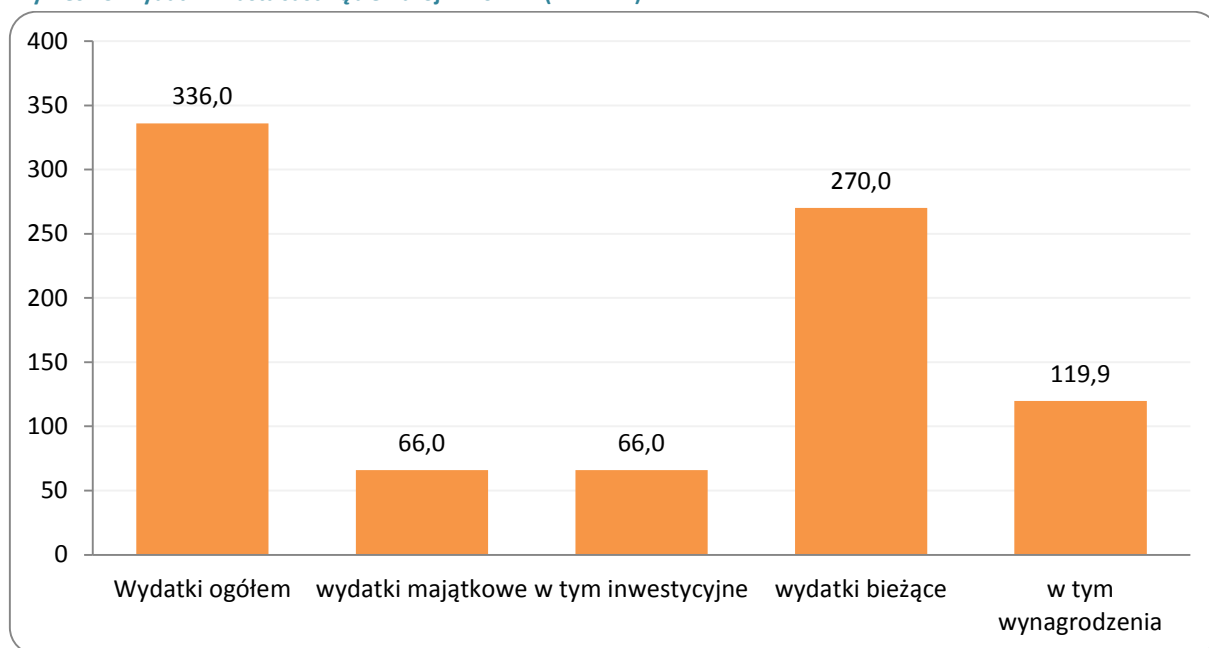
W 2011 roku relacja wyniku budżetu miasta do dochodów ogółem wynosiła 0,09. Poniżej zaprezentowano dochody i wydatki budżetu Miasta Jastrzębie-Zdrój wg rodzajów w 2011 r.

Wykres 12 Dochody Miasta Jastrzębie-Zdrój w 2011 r. (w mln zł)

Źródło: GUS

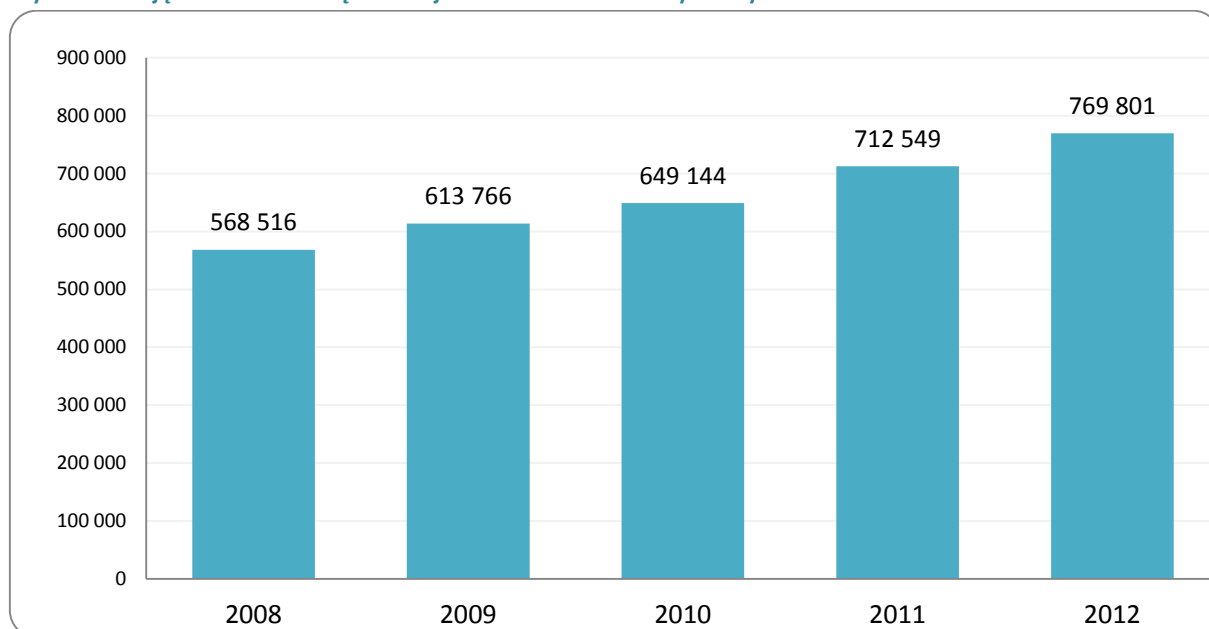
Wykres 13 Wydatki Miasta Jastrzębie-Zdrój w 2011 r. (w mln zł)

źródło: GUS

Stan majątku Miasta na koniec roku 2012 roku w stosunku do stanu z dnia 31 grudnia 2011 roku był wyższy o około 8,04 %, co w ujęciu wartościowym wskazuje, że nastąpił wzrost o kwotę 57 252 tys. zł. Wzrost ten nastąpił w grupie aktywów trwałych, natomiast niewielki spadek odnotowany został w grupie zapasów jako składnika aktywów obrotowych.

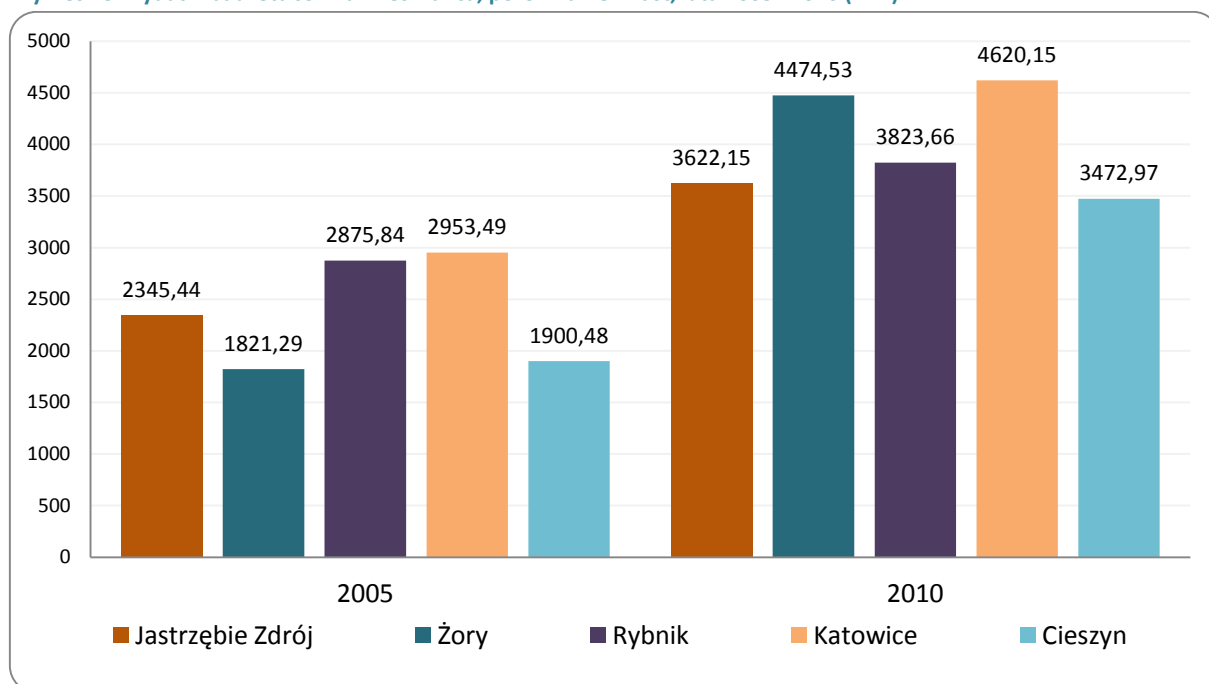
Wykres 14 Majątek Miasta Jastrzębie-Zdrój w latach 2008-2012 w tys. złotych.

Źródło: UM Jastrzębie-Zdrój

Pod względem poziomu zamożności samorząd Miasta Jastrzębia-Zdrój prezentuje dobrą pozycję w stosunku do ościennych jednostek samorządu terytorialnego. Jednym z ważnych współczynników, za pomocą których można dokonywać porównań poziomu zamożności danej JST jest wartość budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca danej jednostki. W przypadku Jastrzębia-Zdroju zestawienie z innymi wybranymi jednostkami prezentuje poniższy wykres.

Wykres 15 Wydatki budżetu JST na mieszkańca, porównanie miast, lata 2005 i 2010 (w zł)

źródło: GUS

Z powyższego wykresu wyraźnie widać, że poziom wydatków budżetu miasta na mieszkańca Jastrzębie-Zdrój zanotował znaczny wzrost w stosunku do lat ubiegłych. Dodać należy, że miasto prowadzi zrównoważoną politykę finansową. Jednym z jej efektów jest dobry stan finansów miasta. Lokalny samorząd dysponuje stabilnym i zrównoważonym budżetem, prowadzi stosunkowo rygorystyczną politykę kontroli wydatków oraz zadłużenia. Polityka ta pozwala równocześnie na bezpieczną realizację szeregu inwestycji infrastrukturalnych, których celem jest poprawa warunków inwestycyjnych i jakości życia mieszkańców. Elementem wyróżniającym miasto Jastrzębie-Zdrój w otoczeniu jest jego brak zadłużenia. Samorząd Jastrzębia-Zdroju wykazuje dużą aktywność w zakresie realizacji inwestycji infrastrukturalnych, w tym tych współfinansowanych w ramach funduszy pomocowych Unii Europejskiej. Poniższe zestawienie pokazuje wartość zaangażowanych w projekty

inwestycyjne środków, ze wskazaniem funduszy pomocowych w Jastrzębiu-Zdroju w 2011 roku.

Tabela 18 Wartość projektów współfinansowanych przez UE w Jastrzębiu-Zdroju (na koniec 2011 r.)

Wartość projektów w ramach NSRO 2007 – 2013 w Mieście Jastrzębie-Zdrój, dofinansowanie UE i wartość środków na mieszkańca miasta	ogółem	w tym dofinansowanie ze środków UE	na 1 mieszkańca
	w mln zł		w zł
Programy operacyjne ogółem	357,2	174,7	3866
w tym:			
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	-	-	x
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	125,4	34,2	1357
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	22,5	19,1	243
Regionalny Program Operacyjny Województw Śląskiego	209,3	121,4	2265

Źródło: GUS, * Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Miasto posiada również bogatą ofertę inwestycyjną. W Urzędzie Miasta funkcjonuje Punkt Obsługi Inwestora, gdzie specjalista ds. obsługi organizuje spotkania i konsultacje branżowe oraz opracowuje dostosowaną do indywidualnych potrzeb ścieżkę obsługi inwestora. Na inwestorów czekają tereny położone w strefach ekonomicznych: Katowickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej i Jastrzębskiej Strefie Aktywności Gospodarczej (powstałej w 2000 r. w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której udziałowcami są miasto Jastrzębie-Zdrój oraz Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.), gdzie nowo tworzone inwestycje korzystają z ulg i zwolnień od podatków:

- Oferta nr 1 KSSE Pole Ruptawa (tereny przeznaczone są na rozwój przemysłu i usług, powierzchnia całkowita 5,15 ha, odległość obszaru od planowanego zjazdu z autostrady A1 wynosi ok. 6 km),
- Oferta nr 2 KSSE Pole Bzie (tereny przeznaczone są na rozwój przemysłu i usług, obszar całkowity 5,91 ha, o bardzo dobrej dostępności komunikacyjnej, w pobliżu drogi nr

933 Pszczyzna-Pawłowice-Jastrzębie-Zdrój - Wodzisław Śląski. Odległość obszaru od planowanego zjazdu z autostrady A1 wynosi ok. 8 km),

- Oferta nr 3 SRK Moszczenica (obszar produkcyjno-usługowy usytuowany w odległości ok. 3,5 km od budowanego węzła autostrady A1, o powierzchni całkowitej 5,9908 ha)
- Oferta nr 4 KSSE pole Moszczenica (obszar usytuowany w odległości ok. 3,5 km od budowanego węzła autostrady A1, Całkowita powierzchnia terenu produkcyjno-usługowego - 5,0946 ha).

Ponadto działalność przedsiębiorców w Jastrzębiu-Zdroju wspierają Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. i Fundacja Jastrzębski Inkubator Przedsiębiorczości. Informacji zainteresowanym założeniem własnej działalności gospodarczej udziela zaś Gminne Centrum Informacji. Przygraniczne położenie, dobre połączenia z głównymi miastami Górnego Śląska, bliskość zjazdu z budowanej Autostrady A1, a także korzystne regulacje prawa lokalnego (m.in. w zakresie miejscowego planu zagospodarowania) sprawiają, że Jastrzębie-Zdrój jest miastem o rosnącym potencjale gospodarczym.

Spis tabel

Tabela 1 Zabytki Jastrzębia-Zdroju w rejestrze Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków	10
Tabela 2 Przyrost naturalny Jastrzębia-Zdroju w latach 1995-2012.....	14
Tabela 3 Saldo migracji miasta Jastrzębie-Zdrój w latach 1998-2012.....	14
Tabela 4 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w 2012 r. - porównanie	15
Tabela 5 Przestępstwa w Jastrzębiu-Zdroju w latach 2008 – 2012 (w tym czyny nieletnich).....	17
Tabela 6 Zdarzenia drogowe w Jastrzębiu-Zdroju w latach 2008-2013	19
Tabela 7 Wskaźniki wyników finansowych Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A. (w mln zł)	22
Tabela 8 Wyniki JSW S.A. w odniesieniu do dochodów miasta Jastrzębie-Zdrój (2008-2011, mln zł).....	22
Tabela 9 Podmioty gospodarcze według klas wielkości zatrudnienia stan na rok 2012.....	24
Tabela 10 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON – porównanie, stan na 2012 r.....	24
Tabela 11 Pracujący w głównym miejscu pracy w Jastrzębiu-Zdroju wg płci w latach 1995-2003.....	27
Tabela 12 Pracujący w głównym miejscu pracy w Jastrzębiu-Zdroju wg płci w latach 2004-2011.....	28
Tabela 13 Odsetek pracujących w Jastrzębiu-Zdroju z podziałem na płeć (1995-2011, średnia z okresu).....	28
Tabela 14 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej 2011 r.	29
Tabela 15 Liczba bezrobotnych w Jastrzębiu-Zdroju w latach 1998-2013	31
Tabela 16 Liczba dzieci i młodzieży uczęszczająca do placówek edukacyjnych w Jastrzębiu-Zdroju	37
Tabela 17 Rodzaje zawodów, które można uzyskać w placówkach oświatowych w Jastrzębiu-Zdroju.....	40
Tabela 18 Wartość projektów współfinansowanych przez UE w Jastrzębiu-Zdroju (na koniec 2011 r.).....	68

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców Jastrzębia-Zdroju w latach 1995-2012.....	13
Wykres 2 Struktura sektora prywatnego w Jastrzębiu-Zdroju w latach 1995-2012	23
Wykres 3 Liczba bezrobotnych w Jastrzębiu-Zdroju z podziałem na płeć w latach 1998-2012.....	32
Wykres 4 Bezrobotni zarejestrowani według płci i wieku w Jastrzębiu-Zdroju na koniec marca 2013.....	33
Wykres 5 Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w Jastrzębiu-Zdroju w latach 2008-2011	35
Wykres 6 Absolwenci szkół podstawowych w Jastrzębiu-Zdroju 1998-2011	39
Wykres 7 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych wg typów szkół w roku szkolnym 2011/12	39
Wykres 8 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Aglomeracji Jastrzębie-Zdrój w latach 1995-2011 (w km)	53
Wykres 9 Wydane pozwolenia na budowę domów jednorodzinnych w Jastrzębiu-Zdroju (2008-2012)	57
Wykres 10 Liczba stowarzyszeń, organizacji społecznych i fundacji w Jastrzębiu-Zdroju w latach 1995-2012	59
Wykres 11 Frekwencja w wyborach samorządowych w Jastrzębiu-Zdroju i woj. śląskim (w %).....	63
Wykres 12 Dochody Miasta Jastrzębie-Zdrój w 2011 r. (w mln zł).....	65
Wykres 13 Wydatki Miasta Jastrzębie-Zdrój w 2011 r. (w mln zł)	66
Wykres 14 Majątek Miasta Jastrzębie-Zdrój w latach 2008-2012 w tys. złotych.	66
Wykres 15 Wydatki budżetu JST na mieszkańca, porównanie miast, lata 2005 i 2010 (w zł).....	67